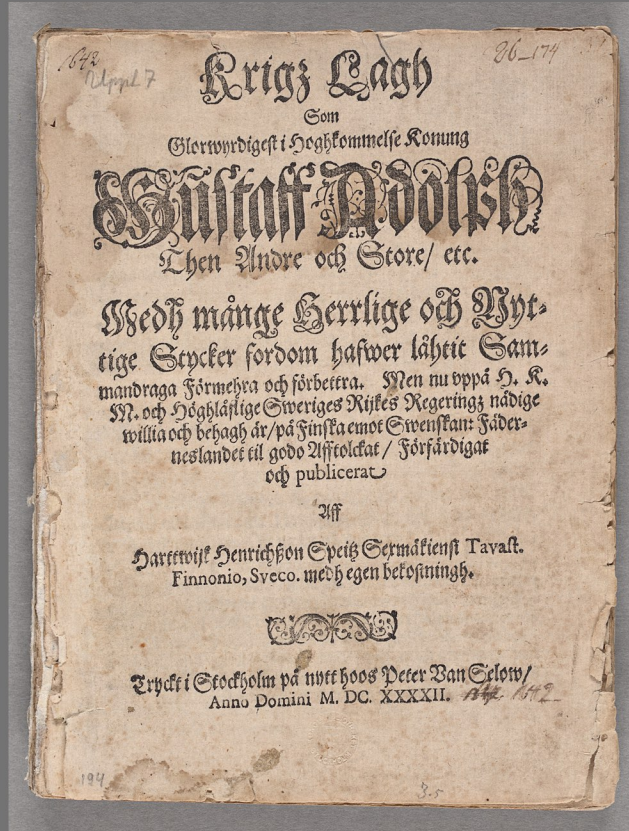

/ Speitz, Hardevicus Henrici

Krigz lagh som glorwyrdigest i hoghkommelse konung ...

SOT // SOT /

Tillkomstår 1642
Digitaliserad år 2016

1642
Upppl. 7

26-174

Krigz Lagh

Som

Gloryrdigest i Högkommelse Konung

Gustaf Adolph

Chen Andre och Store/ etc.

Medh många Herrlige och Nyttige
Stycker fordom hafwer lätit Sam-
mandraga Förmehra och förbettra. Men nu uppå H. K.
M. och Höghlästige Sveriges Riikes Regeringz nådige
willia och behagh är/på Fincka emot Swenskan: Fäder-
neslandet til godo Affstolckat / Försårdigat
och publicerat

Åff

Hartwilt Henrichson Speis Germåkienski Tavast.
Finnonio, Sveco. medh egen betosiningh.

Tryckt i Stockholm på nytt hoos Peter Van Celow/
Anno Domini M. DC. XXXXII. 1642

99.
Christelige Cäsare;

Den Allmechtige Gudh sielf/genom sin trogen Diena-
re Mosen/hafwer Israels Barnom (så the än wore
på Wägen/cz.) låtet säja och Lära/at the ingaluuda skulle
Lefwa/hwarcken effter the Egyptiers sätt: Eij heller effter
the Cananeers art? Dansede the lykwäl skulle dyt blifwa
införd: Vthan the skulle honom allena tiena och ähra/ eff-
ter som den 3. Boken Moses om sådant widare talar. Ergo:
Hwad som Herren Zebaoth hafwer Mennistiom den tydh
vpålagdt? Det samma hafwer och Jesus Christus medh
sine N. Apostlar/wchi Nya Testamentet/ Strängeligen be-
falt at hållas. Sij/sådanne höge saaker och Gudelige Ex-
cercitia, hafwer och Sweriges Rikes trogen Moses? Hög-
lästigh och Christeligh i Alminnelse; Fordom wår Allernä-
digeste Koning och Herre / Koningh GUSTAF A-
DOLPH, cz. icke allenast här in Rikes stilla warande/ v-
than och allestedz på Wägen/ lyksom Moses wandrande/
troligen alltid hafte wti minnet? effter som och efftersöllian-
de Krigz-Articlar / ibland andre högre Testamenter här i
Riket/skole medh ett Odödeligit Rampn/ sådant betyga.
Hwarföre såsom at Gudeligheet? Rättälstande kärleek
och Christeligit Lefwerne/ är allom Mennistiom satt före
at efftersöllias / (Christianus n. homo sine vita Christi; E-
thnicus seu monstru est &c.) Allså skal i synnerheet allom Krigzman-
nom/theres frimodigheet och mannlighheet/ doch wchi Gudi behageligh tiid
at bewiisas/wara lagdt vpå ryggen/ secundum illud: Pulchrum pro
Patria mori, &c Men på det at och the eenfälligeste Soldater i Riket/
kunde bredewedh the 10. Gudz Bodh/lära och så Krigz-Articlarna firma
hooz sigh så är och detta ringa Arbete någorlunda nyttigt i Fädernesland.
Salve igitur jam lector pijslime, & Vale qvam felicissime.

Christillinen Lukia.

89.

SE Gaickiwalldias Jumala idze/oman wstollisen Pall-
 Swelians Moseren Gaulta/on Israelin Lapsille (silloin
 eijn heitin wielä tien päällä olit/cz.) andanut sanoa ja opet-
 ta/etteq heidän millän muoto pitänye Elämän/ eijkä niden
 Egyptieritten muodolla? Eij mös niden Gananeritten ta-
 walla: waicka heidän cuitengin piti sinne wietämän sifälle:
 Mutta heidän piti händ aijnoata pallweleman ja Gunnioie-
 taman/nijn cuin se z. Kiria Moseren / niistä pidemmällä
 puhw. Ergo: Mitä Herra Zebaoth ombi ichmisillen siben
 aijcahan päälle lastenut? Sitä itänä on mös Jesus Chri-
 stus hänen N. Apostolittens cans/wdes Testamentis/an-
 garasta lastenut pidettä. Gab/Sencaldaisi corkeit asioit ja
 Jumallisia harioturia/on mös Kuodzin Xijin eli wallda-
 cuuman wstollinen Moses? Tärckiast ylistetty ja Christilli-
 nen muistoß: Uiccanans meidän Gaickein armollisin Runin-
 gas ja Herra. Runingas Göstä Adolphi cz. eij aijnostans
 tääll sifäll Xijin alallans ollehans/mutta mös locapaicas
 tien pääll nijn cuin Moses waeldarwainen/wstollisest aijna
 pitänye muistoßa? Nijn cuin mös jälliestseurawaiset Sota-
 Ariclie/muitten corkeitte Testamentien scassa t. isä Xijis/pitä ychden cuo-
 lemattaman nimen cans/sencaldaisi tädistaman. Mtingä tächden niin cuin
 Jumallisuus. Totutta himoidzewainen rackaus ia Christillinen Elämä/on
 caickille ichmisille etehen pandu noudatettawari Christianus n. homo
 sine vita Christi; Ethnicus seu monstrum est &c. Itänä niin pitä
 erinomaisest caickille Sotamichille heidän rochkeudens ia Michuljudens/
 waan Jumalalle kelpawaisella aiialla osotettawari / oleman lastetut sellä-
 hän/secundum illud: Pulchrum pro patria mori &c waan sen pääl-
 le että mös ne nykieritainmattin Soldatit Xijis/taidois niden Jumalan
 10. lastysanain wieressa/oppia mös Sota Ariclia löytämään tyfönänfä/
 niin on mös tämä hallpa yö iollakin täwall cans tarpelinen isänmaalla.
 Salve igitur jam lector pijsime, & vale quam felicissime.

90
Nij Gustaff Adolph medh
Gudz Nådhe/ Sweriges/ Göthes
och Wändes Konung/ Stofursie til Finland/ Herre i Öchi
Esland och Carelen/ Herre och höfwer Ingermani 10/12.
Görewitterligit/ at effter som vchi förledne Tyder den rin-
ga Krigs Disciplin och Ordning som här hafwer varit i
Brwl/ är ock så effter Handen förtappat och nederlagde
och i samma Stadh all Dordning och sielffswäld vpkom-
men ibland Krigzfolket och inrytade / förmedelst hwilket
som oftast skadha och stora nederlagh medh Fädernesland-
zens skada och yttersta Förderff tagne äre: Och wij be-
trachtandes at Ruzzens Förswar och Wälfärd/näst Gudh
på gott Krigzfolk och ett wälförordnade Krigz Rege-
mente och Disciplin består/gärna där effter trachta/ och Os-
winläggia/at Ahra/Dygd och Mandem må inrotas vchi
Krigzfolkedes Modh och Sinne? All Feeghet/Stälffs-
wäld och Odgd förtagas/sämpe genom Wälgärningar/
sämpe hårde Straff/ och hwar man til Lydno / Hörsam-
heet/sine Wapens rättta Brwl och Öffning/ så ock alle an-
nat som Kriget kräfwer må tilwänias och finnas när om-
tränger så myckit Modigare / såsom och at blifwa för sin
Olycka i tydh warnader. Och där någon för sitt förseen-
de skuld kommer på Straff/at han icke må kunna säya sig
sådant tilförende icke wist hafwa. Därföre hafwe wij lå-
tet öf-

Min Gustaff Adolph Jumalan ar-
 mosta Ruodzin / Göttheim ja Wändein Kunin-
 gas Swori Ruchtina Suomen Maalla / Hert-
 togh wirois ja Garijala / Herra yllise Ingerin maan / etc.
 Teemme tietäwäri / että niyu cuin edesmännehillä Aijoilla /
 se wäähä Sotacuritos / *Disciplin* ja järjestös / joca täällä ennen
 on pidetty? ombi mäs jo Hettkelldä aica / liki poijes cado-
 teturi ja maahan lasketuri tullut / ja siihin siahan caickinai-
 nen secannos ja elltiwalldaisus Sotawäen seasa on ylös-
 joutunut ja wallan saanut: niyn että wsein nyden cautta
 swori wahingo ja combastus / Isänmaan ylimmäisen häwi-
 tören ja pahannoren cansa / sisälle tulluet owat. Ja meitin
 ajachdellen että walldacunnan edeswastaus / terweys ja
 swariellus / Likin Jumalata / hyfswän Sotawäen päällä / ja
 hyfswin toimitetus Sodan hallitores ja curitores seiso?
 Mielellem siis sen perähän achkeroidzem ja seison / että
 Cunnia / hyfswät arwut ja tarwat? ynnä Miehws machdais
 cans / Sotawäen Sydämmis ja mielis / juurtua? caicki can-
 geus / niskurisws eli cowacorwaisws ja pahat tarwat esteettä
 ja poijes wäistettä? miwtamita miedä noutaden? puolittain
 cans angaroil rangastorilla / ja joca mies tottelemuren / cuu-
 liaisutehen heidän asettens oytsein käyttämisehē ja ha-
 iotureen jochdazetta. Niin mäs caickin muihin / joita Sotano ja
 waati / machtais oppia / tottua ja sitä miehullisemmat löyt-
 tä costä tarwitaan? Niyn cuin mäs ajallans heidän wahin-
 gostans pelhiätetyri taicka carwauteturi tulla. Ja siinä cuin
 jocu huomaidzemata rangastorehen eule wicapäri / etteij
 hän sanoasaisi / hänensä niystä ey mitänennen tietänhensä

Sen

tet öfwersee dee förrige Krigs Articlar där aff taget hward
 Nyttigt hafwer syntes/ och så författat effterfölliande Ar-
 ticlar? Hwille wij wele at skole aff alt Krigsfolket / dedh
 wari sigh Inlänsst eller Fremmad / Ryttare eller Knech-
 ter/ som i War och Cronones Tienst Brukas/ beswaries/
 achtet / *observeras* och effterkommas/ så ock vthi alle Krigs
 Rättegånger och Dommar hafwa Laga krafft/ och til *exe-
 cution* efftergången warda.

I.

Effter all Lycka kommer aff Gndhi/och alt Christet Folk
 Bör honom dyrckia/såsom Han sigh i sitt Ord vppenbar-
 rat hafwer? Dersöre skal här medh alt Affguderi wara
 förbudit/ och ingen Affgudadyrckare/ Trullkar eller Wa-
 pendöfware i Lågret och ibland Krigsfolket liden warda/
 vthan där någon beslås at Dyrcka och tillbidhia Affgudhar/
 eller Döfwa Wapn och Wärior/ och omgås medh Trull-
 dom eller sådane Schristelige Konster/ och han effter skäl-
 ig vnderättelse icke affstår och sigh Rätta låter/ tå skalemoot
 honom *procederas* effter Gudz och Sweriges Lagh/och där
 til ewentyrz för någre Omständigheter skuld kunde falla
 betänckande in/ den aldeles at *exequera*, då skole sådanne
 åch minstone förwysas Lågret och alt Gemeenskap medh
 wårt Krigsfolk.

II.

Hvilken som försmäder HERrans Namn/Drucken
 eller

Sentecheden olemme andanutt yllike caso ne endiset Sota-
 Artit lit/ nysta wlos ottanut ne cuin tarpelissimmaxi ombi
 näkynyt/ ja nijn cogonnut jällinseurawaiset Artitlit? Jot-
 ta me fact dom että pitä caitelid Sotawäld / ollecon se oma-
 hinen eli Bilconainen/ Kadas mies eli knichti (jotca mei-
 dän ja crunun palwelyres pidetän ja tarwitan) wannotta-
 man/ pidettämän/ obsererattaman ja noudataettaman? nin
 cuin mös että heijä olis/ caitis Godan Dyfeuris ja duo-
 miois/ oylea woima/ tähdellinen executio eli oijteuden nou-
 dattamys/ taicka Duomion pitämys ja rangostos tähdel-
 linen.

I.

Etä caicki onni ja menestys tule Jumalalda/ ja caicken
 Christityn cansan tule hända palwella/ nijnquin hän
 sanasans igens ilmoittanut on/ pitä sentähden caicki epä-
 jumaiden palwellus tämän cans pois kieltty oleman / eikä
 mös yriltän Epä Jumalden Palwelia/ welho taicka raud-
 hanlumoja pida Veiris Sotawäen seas kärsittämän. Waan
 siinä cuin iocu löydetän palwelewan ia rucoilewan Epä Ju-
 maloita/ eli aseita ja rautia lumowan/ noituwat/ taicka sen-
 cautta luvattomia ja Christittömiä menoja edesäns pitä-
 wän/ ja hän etj toimellisen oijennoren jälken pois lacka/ ja
 idzens ojeta anna/ nijn pitä hänen cansans mendämän Ju-
 malan ja Ruodzin Lain jälken. Ja jos ioseus muwtamit-
 ten astain haarain tähdhen Vieritys taikais tehtä/ ettei se
 caiketi Exqueratais ja rangastais / nijn pitä cuitengin
 sencaldaiset wähimmaxi Veiristä pois ewlutettaman/ ja cai-
 ken Sota-wäen yhteydestä eroitettaman.

II.

Häwäise jocu Herran nime juoyis eli juopumat/ ja tule sij-
 C ij hce

eller Nöcker/ och blifwer där til wunnen medh tw Wit-
nen/han skal Döden döo vthan alle nådher.

III.

Gör någon Gäckertij och Alespel aff Gudztiensten/ be-
spottar Gudz Ord och dee Högwärdige helige Sacramen-
ten/ och blifwer där medh beslagen/ han skal först hafwas
til Lågrets *Consistorium Ecclesiasticum*, och där hans Hän-
lige ord finnas aff *Consistorialibus* at wara med någon För-
smädelse och *Blasphemia* bemängde/ skalhan sedan effter de-
ras *advis* och betäncktiande Dömmas til Swärdet och *exe-
cuteras* vthan nåder? Alre hans ord vthan Försmädelse/ och
allenast aff obetäncksamheet och Lättfärdigheet här flutne/
skal han försterreesan slås i Jern i Fiorton Dagar/ och Bö-
ta til Hospitalet en halff Månades Sald/ så och andre ree-
san: Och Tredie reesan *harchebuseras*.

IV.

Allt Gudz Namns Misbruk medh swäriande och bant-
nande skal wara förbudt? Finnes någon och öfwerfingens
sådant at göra i hastigheet eller aff något Ifwer vthi sitt
Kall / då gifwe därföre effter som han är til vthi Fattigas
Bössan/ eller pundes i Regemänts åsyn tā *Chorum* är hål-
lit? Gör det någon aff en Lättfärdig Sedwana eller Dryc-
kesmål/ tā Böte en halff Månades Sald til Hospitalet/
och vthi näste *Chorum* mitt i Ringen göre Gudi affbön på
Kna als medan *Chorum* warar / och här ware Prästen
Målsägande vthi.

V.

Och på det en sann Gudzfruchtan vthi Krigzfolkes hier-
ta in

95.
hen cahdell todhystorell woiteenxi / hänen pitä cuolemalla
cuoleman/ilman yhtään armott.

III.

Tete jocu pilca ja nauro Jumalan Pakweluresta/häwäi-
se Herran sana eli ngtä corkeita pyhiä Sacramentia/ja tu-
le siihen woiteenxi / hän pitä ensist Leirin-kircon oikeudhen
eteen asetettaman ja siinä Guin hänen pilca sanasa löyten
Sananpakwelioilta/olewan Jongun häwäistynen ja Ju-
malan pilcan cansa secoiteen /nijn pitä hänen heiden tuuti-
misens ja arwions jäken Duomittaman miecan ala/ ja
rangaistaman ilman armott. On hänen sanansa ilman
häwäistystä/ja waitoon huomaidzemata hembedestä lan-
gennut/pitä hänen ensimmäisen erän lyötämän rautoin ne-
liäritoitakymmeneri päiwäri /ja tehkän waitwaisihin puo-
len cwucandhen palkansa/nijn mös toisell? Ja Colman-
nella ferralla Harquebuserattaman.

IV.

Gaicki Jumalan Nimen turhan Lausumus / joco se ta-
pahtu wannoin taicka kiroellen pitä täsä oleman tielty.
Löytän jocu ja tietän sencaltaisia tehnet picaisudes taicka
tuimudes hänen wirasansa/nijn andacan sentäden/ senäl-
kin cuin mies on/ waitwasteu cuclaron? taicka hosuttacan
coco Regementin päälle cadzois /costa Chorum pidhettö
on. Tete sen jocu tottunest illiäst tarwastans/taicka juomin-
gill/wetäkän sacon/ puolen cwcauden palkansa waerwaisi-
hin/ja ensimmäises Chorumis kestell joucko tehkän Jumalal-
le julki Rucourens polkwillansa/nijncaurwan cuin Chorum
muilta pidetähän/ja täsä oleon Pappi päälle candaja.

V.

Ja Senpäälle että oikia Jumalan pelco Sotawäen

ta inrotas måtte / därföre wele wy at hwar Morgon och
 Afton skal *Chorum* hållas i Lågret aff alt Krigsfolket / och
 först tekn gifwas aff Fältherrens / eller dāns Lågreß *Com-*
menderar Trumpetare / sedan strax där oppå swaras aff alle
 Koffternes Trumpetare och Knechtternes Trumslagare til-
 låta / både vthi begynmandet och ändandet / och så hålla alle
 Prästernes *Chorum* och Böön tillytta.

VI.

Hwilken Präst *Chorum* försummar at hålla / vthan be-
 wisplich Siwfdom / eller annor Laga Förfall / Böte för
 hwar gång en halff Manad; Söld til Hospitalet.

VII.

Hwilken Soldat *Chorum* försummar / skal första och an-
 dragången aff sin Kootmästare pundas? Tredie gången
 stände i Halsjärn Dag och Nat / där han icke Laga förfall
 hafst hafwer.

VIII.

Hwilken Präst Drucken befunnen warder när *Chorum*
 aff honom hållas borde / skal twenne gångor aff Fält *Con-*
sistorio förmanas? Men Tredie gången vthur Lågret för-
 swifas:

IX.

Allewanlighe Högtidz daghar / och äch minste hwarie
 Söndagh / skal Predikning hållas / och där til om Lågenhe-
 ten så tillåter / en gång i Bekan / särdeles när icke någon
 annan heligh Dag infaller? Och skal Predikningen på
 samma sätt som *Chorum* tillkänna gifwas. Hoo Predik-
 ningen försummar / Präst eller Soldat vthan Laga förfall
 och

97

Sydämemis juurtua mahdais / tahdomme joca Namu ja
Echtona Chorumin pidhettä caikelda Sotawäelä Leirifä/
ja ensist Mercki annetka Säldt-eli Sota Herran taicka Lei-
rin Commenderarin Prometarilda / ja sitten cohta wastat-
taman caikilda Kadzas miesten Prometarilda / ja Knihien
Prompslagarilda yhtä haawa / sekä algusa että lopusa / ja niin
pitä taickein Pappien yhdellä haawall Chorumin pitämän.

VI.

Luca Pappi Chorumin Laiscudest unhotta / ilman tiettä-
wäitä Sairauden taicka mrvun Laillisen asian estett / wetä-
kän sako joca kerrast puolen cwucaudhen palcans wai-
waisihin.

VII.

Luca Soldat Chorumin unhotta / pitä ensimmäisen ja
toisen kerran Rothemestarildans hosuttaman / colmannell
eräll seisocan Saula-Kaudois päivän ja yön / jos ey hänell
yhtäkän Laillist esteet ole ollut

VIII.

Luca Pappi löytän Juorisa olerwan / cosca häneldä
Chorum pitäis pidettämän / pitä cari kerta Kirko-oikeu-
delda neuwoittaman / mutta Colmannell Kerrall pois Lei-
rist Cwulutettaman.

IX.

Jocaidzena Laillisenä juohla päivänä / ja wähiinäkän
joca Sumuntaina pitä Saarna pidettämän ja wielä siihen-
gin / jos tilla on / kerta wäicos / liatengin / cosca ey jocu mrv
Pyhä Päiwä pidettäväri lange. Ja pitä Saarnahan
sillä tarwalla cuin Chorumin cudzuttaman. Luca Saar-
nan ylönkadzo / olcon Pappi taicka Soldat ilman Laillist /

G iiij

swor-

och mårefelig öndwylfelig hinder / Straffes som om *Chorum* sagdt är.

X.

Alle *Marcatenter* och *Tappare* skole sluta deras *Bodar* så snart tekn til *Predikningen* gifwit warder: *Eäsom* en heller vnder *Chorum* sällia något *Söl* / *Wijn* / *Bränne-
wijn* / etc. vth. Finnes någon och beslås at göra här emot /
och sällia något vth medan *Prädikningen* och *Chorum* vp-
påstår / hafwe får brutit sitt *Godz* / *halffparten* til *General*
Propossen / och *halffparten* til *Hospitalet* / och sitta en
Dagh i *Halsjärn*.

XI.

Alle *Collatz* och *Gästebodh* skole återvända när *Gudz*
tiensten hållas / widh *Straff* som om *Chorums* försummelse
vthi den *Siunde Articen* sagdt är / och *Böte* ända hwar
Soldat til *Hospitalet* två öre? Men andre *Befälhabere*
hwar effter som han är til / effter gode *Mäns* ord.

XII.

Behi alle förber^{de} *Ährenden* / hwar ingen annan *Kla-
gar* / skole *Prästerne* *Målsägende* vara / och den *Droblige*
angifwa för hans *Sfwerste* eller *Ryttmästare* / eller där
han sielff *Sfwerste* eller *Ryttmästare* är: eller elliest ingen
Sfwerste eller *Ryttmästare* vnderkastadt: för *Fältherren* /
och han wari *plichtig* at skaffa honom rätt.

XIII.

Alle *Präster* som brukas vnder *Krigsfolket* skole förord-
nas aff

99.
swrta ja wälittämatöindä estettä / rangastetan / nijnquin
Chorumist sanottu on.

X.

Taikei ruan ja juotawan myjät pitä künni Sulkeman
heidän Boedinfa/nijn pian kuin Saarnan cuulutetan/ei-
tä mös pidä heidän Kircon menon aicana mymän olutta/
wijnä/taikei palanut wijnä: Löytän jocu ja sidotan tätä
wastan tekewän/ja myhwän Saarnan ja Chorumin aica-
na/ olcon rickonutt caluns/ puolen ylimmäisell Profos sill/
puolen waerwaisill/ ja istucan päiwän caularaudas.

XI.

Taikei cocouree ja wieraspidott pitä pois lackaman/ co-
sca Jumalan Palwellus pidetän/sen rangasturen jällehen/
quin Chorumin ylencadzomisest sijnä 7. Articlis sanottu
on/ ja sacoitettacan Päällisex joca Soldat waerwaisill cari
äyriä maxamahan. Mutta muutt Beshäleist senjälkin quin
cutin on/ hywän Niesten arwion perän.

XII.

Taikei Nimitetyisä asioisa/jollei jocu muu päälle canna
ja walita / pitä Pappain päälle candajat oleman / ja sen
wiällisen päälle candaman hänen Sswerstin eli Ryttemesta-
rins edes eli sijnä kuin hän idze Sswersti eli Ryttemestari
on? taikei muutoin eij ydengän Sswerstin eli Ryttemesta-
rin ala annettu ole? nijn Jäldt-eli Cota-Herran edesä
pitä ilmoitettaman/ ja hän olcon welcapää hänell oikiutta
tekemän.

XIII.

Taikei Papien kuin Sodas pidetän/pitä asetettaman seu
D hypa-

nas aff Biskopen vthi dedh Stifte där Folket är hemma. Ingen Sfwerste eller Ryttmästare hafwe macht at antaga någon Regemens eller Ryttare Präst aff egit godh tyctie/ vthan låte sigh nöya medh den som Bispen honom tilordnandes warder.

XIV.

Och på dedh alle Capitels saker icke mindre i Fält än el-
 lest måge ordenteligen ransalade och affdömda vara; Så förordne wij i Lågredt ett *Consistorium Ecclesiasticum*, för hwilket skal vara *President* wår äldste Hoffpredikant/ när wij sielstwe i Fält äre/ eller i wår frånwaru *Generalens* Prädicant och hans *ordinarij Assesores* skole vara alle Regemens och Ryttare Präster/ hwilke wij gifwe fullmcht at *tractera* och slita alle Capitels saker effter Gudz Lagh och Rytteordningen/ och hwad de i så måtto göre/ ware så krafftigt såsom dedh vthi något annat *Ordinarij Consistorio* förhandlat wore.

XV.

Ingen Hofwedzman skal må antaga någon Präst vthan Sfwerstens och *Consistorij* samtyctie. Myctie mindre skal han må någon affdancka/ eller aff Kallet sättia/ vthan han aff *Consistorio* odugse och orwårdigh befinnes.

XVI.

Finnes någon Krigspräst *uitios* vthi Lårdem eller Leswerne/ då skal hans Sfwerste eller Ryttmästare anten sielff eller genom någon annan anklaga honom för *Consistorio* och där Kåremålen sanne och grundade finnes/ då måge de sättia honom ifrån tjänsten och Prädikoåmbetet/ effter som brotten är til. Klagat icke Sfwersten eller Ryttmästaren anthen
 för

hÿpacunnan Pyspaldä / josta wäitt cotoisin on. Eij yhdellä-
tän Sfwersstull taicka Rytimestarill pidä woima oleman ot-
ta yhtäkän Regementin eli Rytärein Pappi omast hywäst
tahdostans / waan totylän siihen cuin Pyspähänell anda-
wa on.

XIV.

Ja että caicki Capitelin asiat / eij wähemin Fäldis cuin
muutoingin mahdaisit tulkitta ja Duomitta? Nijn me ase-
tam Leirihin yhden *Consistorium Ecclesiasticum* ja Kircon
Dikeuden / josa pitä oleman præsidēt Meidän wanhin
Häffpredikant / cosca me itse Fäldis olemme / taicka meidhän
pois olles / generalin pappi ja hänen adseforerens pitä o-
leman caicki Regementin ja Rytärein Pappit / joille me an-
namme täyden woiman tulkia ja ratcaista caicki Capitelin
asiat Jumalan Lain ja Kircon Ordningin jälken / ja mitä
he sijnä tekewät / olcon nijn wahwa cuin se olis josacus
muusa Laillises oikiudes ja *Consistoriumis* pääätetty.

XV.

Eij pidä yhdengän höfwißmannin ja Päämiehen wa-
stan ottaman jota cuta Pappi ilman Sfwersstin ja Consi-
storiumin suosiota / palio wähemin pitä hänen jongun ulos-
cwuluttaman / taicka wiralda pois paneman / jos eij hän
Consistoriumilda ketswoftomari ja mahdottomari löytä.

XVI.

Löytän jocu Sota Pappi wäärin opeettawan ja eläwän
nijn pitä hänen Sfwersstin eli Rytimestarins itse taicka
toisen cautta hänen päällens candaman *Consistoriumis* / ja
jos cannet todhet ja wahwar löytän / nijn he machtawat
hänen poispanna Palwelurest ja saarna wirgast / syyn jäl-
ken. Ellei Sfwersti taicka Rytimestari canna Eugun pitä-

D ij

māts

för Försumelse eller Nådihåld skuld/tå klaghe hoo som Prästen beslår vthi något dedh förargelighet är. Och där ingen annan finnes som klagha wil och Lasten är *notori*, tā stämme *Consistorium* tenom sälls, och *Præsidenten* förordne en Präst man som honom ant laghar och Rätten söker/alt förty at all förargelse må vndflys/ och dedh gemene Krigsfolkede til Gudelighet aff *Prädicantens exempel* och *Leſſverne* beswect ward er.

XVII.

Såsom nu alle i gemeen hafwe loſſwat och ſwurit at wela och råtta Lydno hålla och Budh wårt stånda / altså skole de och desse Artiklar hålla/och medh vpræctte Händer ſwåria effterſollande Eedh.

Gemene Befåbles och Soldaternes
så och Rytternes Eedh

Ugh N. N. loſſwar och ſwår / at wela wara den Stor-
mechtigste Högborne Fursie och Herre / Herr Gustaff
Adolph/Sweriges/Görthes och Wendes Konung/ Stor-
fursie til Finland/Hercig vthi Estland och Carelen/ Herre
vthöſſwer Ingermanland cz. och Sweriges Rike / en huld
och trogen Krigsman och Tienare/i alle måtto sötia och för-
dra H. K. M. och Rikſsens gagn och wålfård/ hindra och
affwåria H. K. M. och Rikſsens skada och fördårſſ/ och i
tidh tillåna gifwa och wara för H. K. M. och Rikſsens
Dycka. Sedan wil iagh migh och råtta effter Krigs Artik-
larne som migh förelåſne åre/och dem effter mijn ytterſta för-
mågo effterkomma och fullgöra/och migh Manligen hålla i
Slacht/Slårmyzel och Storm til Land eller Watten/ där
vthi

mättömyden eli cansapitämisen tähden/ niin candacan cinea
 itänäns Papin Sico sishen cum Pahennoreri ombi/ jos eij
 yriltän muuta löytä/ joca canda tahto/ ja wica on julkinen/
 niin asettacan idze Consistorium händä oikeuden etehen/ ja
 Præsident asettacan yhden teoisen Pappis omiehen/ joca hä-
 nen Päällens canda ja oikeutta edzi. Caicki senpääll/ että
 caicki pahennos pidäis wältettämän/ ja yhteinen Sotawä-
 ki Jumalisutehen Saarnaitten Esimerkist ja elämän-ker-
 rast mahdaisit taitwutetta.

XVII.

Nyñcuin nytt caicki yhteisest owat luvwanner ja wannon-
 net/ että he tahtowat meitä oikein cuulla/ ja meidän käsky-
 jämme totella/ niin pitä/ mös heidän nämät articlit pitämän
 ja ylösojetull kadell wannoman jälken noutawaisen walan.

Yhteisen Beskälain ja Soldatein/niin
 myös Rytäritten wala.

A Inä N. N: lupan ja wannon / min tachtowani olla/
 sille Sworwaldialle/ Corkia Suguiselle Ruchtinalle ja
 Herralle/ Herr Gustaff Adolphille/ Kuodzin / Göthin ja
 Wändein Cuningalle/ Swuri Ruchtinalle Suomen maalle/
 Hertolle wiroin maalle/ ja Carialassa / Herralle ylike
 Ingerin maan cz. ja Kuodzin waldacunnalle yhden wah-
 wan ja uscollisen Sotamiehen ja Palwelian/ caickis asiois
 ehä ja edes- autta H. C. M. ^s ja waldacunnan herra ja hyö-
 dytösä/ että ja pois- torjua H. C. M. ^s ja waldacunnan waa-
 ra ja wahingota/ ja ajallans/ tietä anda/ ja cawachta H. K.
 M. ^s ja waldacunnan onnettomutta. Sitten myös tahdon
 minä asetta ialaitta idzeni Sota Ariiclienperän/ cuin min
 edesäni luetut owat/ ja ne parhan woiman jälken täyttä ja

D iij

noudat-

vñt iagh effter Vägenheeten kan komma och förordnat war-
 da. Iagh skal och wil willigh och flitigh vara at waka och
 Arbete til Konungens och Kistens bästa/ thet wari i Fält/
 på Fästningar/ Skep eller elliest hward det h kan befalt war-
 da. Måne Befälhåbere och Förmån skal iagh lydno stånda
 i alle ey the til Konungens nytto och gagn biudandes war-
 da/ och migh för Gudh/ Konungen och hwar åhrlich Man
 swarligit är. Ifrån Fahnans och thet Fekn som iagh vnder
 förordnat är skal iagh icke wjka/ eller migh vndandolia/ v-
 than then fölgachtig vara så offta migh tillsagt warder / icke
 heller i Fält thet ifrån fly medan mitt Lefwerne och helsa thet
 tillåter/ och i alle krigsnöder för troheet skuld hafwa ospare/
 Lyff/ Lefwerne och förmogo/ och i allo thy som förre mig så-
 som en åhrlich Krigzman wäl anstår/ förhålla/ och så wide
 migh något Kall aff H. K. M. s år betrodt eller framdeles
 kan betrosos/ thet medh all flijt effterkomma/ Så beder iagh
 migh Gudh til hielp til Lyff och Siäl / som iagh thet troli-
 gen håller.

XVIII.

Alle som nu åre eller framdeles tilkomma/ hwad heller
 the Corporlige Eeden giort eller ey giort hafwa/stela vara
 skyldige at hålla och effterkomma desse Artiklar och där effter
 dömmas / sårdeles medan the i Fält och på Arbete åre
 stadde.

XIX.

Effter nu intet Regemente kan hafwa bestånd / som icke
 är

nondatta / ja minuani Niehulifena pitä / Xinda Sodas /
 Skärmhgis ja Stormingis sekä maalla että wessill / cubun-
 ga minä tilan perän taidan tulla ja asetetaan. Minun pitä
 ja minä tahdon wiriä ja wallimis olla wallwomahan / ja työ-
 tä tehdä / Tuningan ja waldacunnan hywäri / olcon se Jäl-
 dis / Vinnois / Baiwan päällä taicka mualla cubunga minä
 taiton käskettä. Minun Besälileni ja Esimiehilleni pitä mi-
 nun cuuliaisien oleman / caickisa mitä he Tuningan hywäri ja
 hyödytöxeri käskewäät / ja minuld Jumalan / Tuningan ja Jo-
 caidzen cumniällisen miehen edes wastattapa on Phännickä-
 ni / Lipun eli sen merkin alda / jongaala minä siä ätty ja asetet-
 tu olen en minä tahdo paeta eli minuani pois lymyttä / waan
 tahdon seurata sitä / nijn usem kuin mun tygöni sanotan :
 Engä myös Jäldisä siä luopua / nijn caurwan kuin minun
 Hengeni elämäni / ja terweyden sen sallivat / ja caickis So-
 dan hädis yscollisudeni tahden en siästä hengeni / elämäkäni
 ja caicka minun woimani / caickis mös nijsä / kuin ennen sa-
 nottu on / nijn kuin yhden Cumniällisen Sotamiehen hyfwini
 seisoo minuni pitä tahdon. Ja jos minull jocu wirca H. C.
 M. ombi uscottu taicka wasta uscoturi tulepi / sen caickel ach-
 kerudell täyttä ja nondatta / nijn otan minä Jumalan minun
 aureni / sielun ja ruumin puolesta / kuin minä tämän uscolli-
 sest pidän.

XVIII.

Caickein kuin nytt owat / eli tästä edes tulewat / joco he
 walans tehneet owat taicka eij / pitä oleman welcapäätt pitä-
 män ja tarwoittaman näitä Articia / ja nyden jälken Duo-
 mittaman / Syatengin Jäldis ja työs ollesans.

XIX.

Etä nytt eij yrifän Regementi ole seisowainen ja Py-
 swäine

är funderat på itt rätt Sätt och wißt mått at binda och lyda. Så skal hwar och en wetta/dedh wi såsom Sweriges Rönung/äre den/oppå hwilken alle dee/ehoo de äre/högge eller lägre/som Krigsmän wara wele och skole/ägge hafwa sin störste och högste uppsicht; Och at där war Maästret närwarande är/tå återwände alle wåre Officerers och Befalningzmåns macht och myndigheet/så widd dem icke war willia at effterkomma och i wärcket ställa/sårstille aff oss pålagges.

XX.

Thernäst skole och alle både befäl och gemene lydige wara war och Rikens Marsk/heller then som wi uti hans stadh til Fälcherre förordnandes warde/ochi alt thet/ och så länge han dem biuder/som lända kan til wårt och Rikens gagn och nytto.

XXI.

Hwar och en Krigsman äger Marsken hedra och i wyrdning hålla/såsom wårt sändebudh/de wårt Rum förträder/icke mindre än oss sielfwe om wi tilstådes wore; Och ehoo honom häder medh ord som spögste äre och icke Abbran angå/ochan elliest lända honom til förklening/straffs effter krigsrättens Doom/anthen til Diffbön/Järn/hächte eller annat arbitral straff/effter som Personen och orden äre til.

XXII.

Gå the heder och ähra an/straffes til Ljufwet/hwar han them icke bewiisa kan medh fullom skålom/som orden sade.

Ehoo

hyväine joka ei ole perustettu oikian menon päällä ja wiikin
 määrän läskettä ja totella / niin pitää idzeungin tietämäu/
 että me niincuin Ruodzin Cuningas / olemme se / josta
 caickein / olcon ylimäisett eli alammaiset / jotka Sotamie-
 hinä tahrowat ja tule olla / pitää Swuriman ja korkeiman
 waarin pitämän. Ja että cusa Meidän Maq: lässä on / niin
 lacatlan caickein meidän Officererein / wircamie sten woi-
 ma ja walda niin caurwas cuin meidän tachoamme täyettä-
 män ja Päättämän / erinomaisesti meillä heidän päällens
 tule panhuri.

XX.

Sitälkin pitää myös caickein setä Esimiesten että alamai-
 sten cuuliaisett oleman Meille ja Rykin Marstille / eli sille
 jonga me hänen sians Jalk-eli Sotaherrari laitam-
 me / caickis nysä / niin caurwan / cuin hän heitä läskäpi / ja
 caiccis nysä jotka taita tulla meidän ja Rykin hywäri ja
 hyödytörexil

XXI.

Jocaidzen Sotamiehen tule Marstia cunnias pitää / ja
 nöhyrytä osotta niin cuin meidän lähetys sanaame / jota me i-
 dän siam astupi / ei wähemin cuin itse meitä / jos me lässä oli
 simma; ja cuca itkänans hänen häwäise sanoilla / jotka pilcal-
 listest orwat / ei cuitengan cunnians ryhdy / waan muutoin
 hänen alendamiserens langewat / rangaištacan Sota oikiu-
 deu Duomion jälken / caicka rucourihin / rautohin / fangeuren
 eli mmhyon ehdollisen rangaištoreen / sen jälken cuin mies sa-
 nat ja wirca on.

XXII.

Jos ne läyppihänen Cunnians päälle / niin otettacan pois
 päiwillä? jos ei hän wahwista taida nyttä täydellä tiedolla /
 jota sanatt puhui.

E

Cuca

XXIII.

Choo som siggh emoot honom vphåfwer medh wåpnade
 hand williandes honom medh wrede angripa/miste Lyfwet/
 anthen han skade gör eller en.

XXIV.

Slår någon effter honom medh Nåsuan/ miste sijn hö-
 gre Hand/hwad heller han råfåde eller icke.

XXV.

Nu kan hända at han som Marsk eller Fälttherre är / nå-
 gon Ridderman aff Adel eller Sadel ochan om sitt kall/aff
 hastigh wrede vthi Collatz eller ellist således medh ord eller
 gärningar förtörnar/at thet enom Ridderman icke står til
 at lyda; så klage den sådant wedersfars/Marsken saklöst an
 för Krigsrätten/hwarest Marsken honom swara och tillsyl-
 lest göra skal/effter deras Dom/och som saken är til.

XXVI.

Såsom om Marsken sagde är/ så wari Saghsamma/om
 alle andra höge kall/såsom är Fält Marskalken / Generalen
 för Artilleriet, Fält Wachtmästaren/Generalen för Carvalle-
 riet, Fält Qwartermästaren och Munsterherrerne/och an-
 dre som vpsicht i Lågret hafwa skole/medh sådan bested / at
 hwar hedre och wyrde dem som öfwer honom äre/och niute
 öfwer andre som vnder honom äre / för^{ne} Rättigheter och
 Praeminentz widh sådant straff tilgörandes som sagt är.

XXVII.

Lyta som alle/både Befähl och Gemene/äre skyldige at
 wyrda

Euca itänäns hänen pane händä wastan Usensa cansa/
wihan puolest/tahtoden hänen ryhtyä; mistakkan Hengensä/
joco hän wahingon teke eli etj.

XXIV.

Enö jocu hänen peräns Rusticalla / ollecon cadottanut oi-
lian kätensä/joco hän osaisi taicka etj.

XXV.

Taita tapahetua/että hän joca Marsti taicka Sotaherra
on / jongun Riddarsmiehen / wapausmiehen eli jongun
muron/paidzi hänen wiransa/äcki wihast collakis eli murus
cocoures / sillä tarwalla sanoilla eli töillä wihotta / ettei Rid-
darsmiehensitä sowi karsia/nijn candacan hän / jollen sen-
caldaisi tapahunut ombi/ilman sacota Marstin päälle So-
ta-Dikeuden edes/cusa Marstin pitä händä wastaman ja
täyttä tekemän / heidän Duomions jalkin / senperän kuin
syy on.

XXVI.

Nijn kuin Marstist sanottu on/ olecan sama Laki caikist
muistakin korkeimist wirgoista kuin on Fäldt Marstalli/Ge-
neral ylige Artillerijitten/Fäldequarttermestari / general ylige
Carwallarijitten / Fäldequarttermestari sekä Munsterherrat
ja murwet/ioidenga pitä Leirist pitämän waarin / sillä toi-
mella/että jocainen cunnioidze ja Palwele nujtä/cuin hänen
Päämiehensä owat/ja nautitaan ylige muiden/cuin hänen
allansa owat/edelnimitettyä oikeutta ja korkeutta/cawaheta-
den sencaldaisista rangastosta/cuin sanottu on.

XXVII.

Nijn kuin caicki sekä Officerarit että yhteinen Sota-
wäki
E ij

wyrda och lyda sin Fältcherre och General Embeten: Så ä-
ga och alle the som vnder ett Regimente äre / the wari sigh
Befähl eller Gemene Ryttare / wyrda och lyda sin Öfwer-
ste / Öfwerste Leutenampf / Öfwerste Wachtmästare och
Dwartermästare / och dem vthi tilböriligt anseende hafwa.

XXVIII.

Sätter sigh någon aff Befälet eller gemene Ryttare och
Knechter emot sin Öfwerste eller andra aff deras öfwer
Befähl / görandes dem någon meen / hinder / häån eller spätt
medh ord eller gärningar; Eller effterkommer icke hwad som
til wårt och Ryffsens gagn budit warder / så straffes såsom
tilförende om Marsken sagt är / eller här effter vthi hwart
fall widare vthtryckt warder.

XXIX.

Men biuder Öfwersten / Öfwerste Leutenampfen cz. sitt
vnderhafwande Folk en eller flere / något annat än thet wår
tienst angår / och vthan om hans Embete är / så är kenne Re-
gemens rätten therföre hwad han skyldigh är / effter som
saken är til.

XXX.

Lika så skal och hållas medh biudande och lydande emel-
lan Ryttmästaren / Höfwidzmannen / theras Leutenampfen
Fendrick och gemene Ryttare och knechter / såsom om Öf-
wersten och hans vnderhafwande Folk sagt är. Och där nå-
gon skinnadt dem emillan kommer / rättes och straffes på
för:ne sätt.

Swad

111
wäki ovat wellcap. se cunnioittaman ja toffeleman heidän
Sotaherransa ja Generali wircoja? niin tule myös caicke-
in/ cuin yhden Regementin alla ovat / olcon hän Befhäli
taicka yrikertainen Rytteri/ cunnioitta ja Palkwella hänen
Sfwerstians/ ylimmäistä Leutenampfi/ ylimmäist wahtme-
starit ja Qwartermestari / ja heitä cohtulises cunnias
pita.

XXVIII.

Usetta izens jocu Befhäleist eli alammaisist Rytteriest ja
knichtiest wastan Sfwerstians/taicka muita heidän yli Be-
sfhäleistänsi; tehden heille jotakin waiwa/ estett/ häpiätä tai-
ka pilcka/ sanoill eli coill/ taicka ei mös teghe mitä meidän ja
Rytin hywäri käsketähän/ niin rangastacan niincuin ennen
Marstist sanottu on/ taic edespäin ihe cungin asia Lange-
mures eli menos Latwiammalda edes liriottetan ja tietä
annetahan.

XXIX.

Mutta jos Sfwersti/ Sfwersti Leutenampfi cz. käske-
wät wägen cuin heidän all ins on/ yhden eli usiamman/ jota-
kin muuta cuin ei meidän palweluren tule/ ja paidzi hänen
wircoans ombi? niin tufficau Regementin oikeus sen ylisen
mitä hän wicapää on/ sen perän cuin asia on swuri.

XXX.

Samalla tapa pita myös pidettämän käskyn ja Gwul-
kuisuden/ Ryttemestarin ja Hofwidzmannin/ heidän Leuti-
nampfiins/ Jändritin ja yrikertaisen Rytteritten ja knich-
tein waihella/ niincuin Sfwerstist/ ja hänen alla olewaijett
wäestans sanottu on/ ja siinä cuin jocu eripuraisus heidän
kessellans tule/ ojetan ja rangastan ennen sanotulla tavalla.

E ij

Mitā

XXXI.

Hwad Vnderbefåhlet och deras vnderhafswande geme-
ne Ryttare och Knechter anlangar / så wari then som dem
til heder och åbra angriper / skyldigh thet til at bewiſa / och
ſkal procederas där medh ſåſom emellan Jemlika.

XXXII.

Viuder någon gemeen Soldat ſin Qwartermäſtare (an-
then ded är vnder Ryttare eller Knechter) heller Wachtmä-
ſtare / Furerare / och Fendrichz Leutenampt eller Ruſimäſta-
re / hugg medh Näſwan när han honom något på Embegens
wågnar befallandes warder / miſte Näſwan och föres aff
Lågrede / om dedh i beſætningen ſkeer / Men ſkeer dedh i
Marcken eller i een belågrat Fåſtning ſedan Wachten fatt
är / miſte Luffwet.

XXXIII.

Sargar han någon aff för^{ne} Befåhl / herchebuſeras / hwad
heller thet ſkeer i Fålt eller Befåſtning.

XXXIX.

ſkeer thet vti Qwarteret eller i Städerna / thet de hwar
vthi ſitt Logemente åre eller tillſammans komne / så ſkärſto-
de Regemens Råttan thet ſaak / och hwad dem billige ſy-
nes / erkånne the arbitraliter.

XXXV.

Ehoo ſom blåttar ſin Wåria i Marſkens eller Fålt her-
rens närwaro / i den acht där medh ſkade at göra / miſte
handen.

Ehoo

XXXI.

Mitä Ulimaisin Beshälin ja heidän alla olevaisijnsa / yrifertaisin yhteisin Rytärein ja knihsein tule niyn olcan se joca heitä heidän cunniansa päälle puhupi / welcapää sen tähtämän / ja pitä siinä asiassa procederattaman / niyncuin wertaitien teskelli.

XXXII.

Zaridze jocu yrifertainen Soldati hänen Qwartermestariillens (olcon se Rytän eli tnehti) eli wachmestariillens Furererill / Fändrikin Leutenampitill eli Rustmestariill haawoja / Myrkilläns eli Rusticalla / cospa hän hänelle jotakin wircans puolesta täskewä on / olcan wailla Myrkiläns ja poisajettacan Veiristä / jos se tapahew asetospaitois / waan tapatu se kedolla eli joskin ymbärins pyritetys Linnas / sittecuin wahiti on pandu / mistatkan Hengens.

XXXIII.

Haawoitta hän jongun ennen nimitetyst Beshäleist / niyn hän cuoliari Ammuttacan / joco se tapahetu Fäldis eli Linnois.

XXXIV.

Tapahetu se Qwartereis eli Gaupungis / cusa he cukiin heidän Majoisans owatt / eli muutoin cocon tulluet / niyn tule Regementin Oikeuden tukkia tästä asiasta / ja cuin heille oikiar näkypi / rangaittacan he arbitraliter oikean edyicon ja syyn jälkin.

XXXV.

Cuca ifänäns paljasta hänen Nieckans / Marstin eli Fäldherran läpää olles / sillä mielellä että sen cansa wahingota tehdärens / mistatkan kätens.

D iij

Cuca.

XXXVI.

Ehoo som blottar sin wäria i wreders måhl vnder flygande sabna vthi slacht eller Fögordningar; året i Marcken/har-
chebuseras, året vthi besättning/miste handen och forwissas.

XXXVII.

Ehoo som sigh fördristar at blätta sin Wäria på thet stäl-
let och tijdh/där Krigz eller Regemens råften hållas/straf-
ses til Lifswet.

XXXVIII.

Ehoo som någon Fästning wid besatt wache/blottar sin
Wäria, wrides modh/miste Lifswet.

XXXIX.

Ingen skal sigh General Prophoffen/hans Leutenampt
och Drabant r emot sätta: Vnder någon til/sigh emoot
honom eller dem at wäria/när han eller the någon på Re-
gemens wägnar antaste/miste Lifswet.

XL.

General Prophoffen är loff gifwit at apprehendera och an-
tasta alle dem som emot Krigz Artiflarne eller allmänne på-
budh handla/eller elliest i någon misgärning beslås och fin-
nes/fast dedh honom icke är befalt/men hafwe den macht på
sitt Embetes wägnar.

XLI.

Wäl må general Prophoffen antasta och i Järn eller hä-
the förwara den brozlige; Men ingen må han låta justifi-
cera, vthan Jält Sfwersiens wetskap och wille/med min-
dre honom strax at exequera på den brozlige vthryckeligen
och specialiter befale warder. Rege=

XXXVI.

Cuca ifänäns paliafta hänen Nieckans wihaiſeſt mieleſt
tullewan ſännikän eli Yüpon alla / Zappeluris taitca Yücu=
waiſes Coſa-ordningis olles. Zapachtu ſe ledolla nijn
hän amuttacan. Zapachtu ſe Uſerospaiſois eli Zorjumafio=
illa / oll. an wailla lättäns ja pois erottettu muiden joucoſta.

XXXVII.

Cuca ifänäns rohkene paliafta hänen Nieckans ja aſens/
ſillä paicalla ja ajalla / cufa Sodan eli Regemändin oikutta
pidetähän / rangaiſtan ja otetaan pois Hengeldäns.

XXXVIII.

Cuca ifänäns ioſacufa Linnaſ / ſittecuin wahti pandu
on / paliafta hänen Nieckans ja aſenſa wihaiſell mielellä / mi=
ſtaſtan Hengens.

XXXIX.

Eij pidhä yhdengän händäns general Profosſia / hänen
Leutenamptians ja Dratwantia waſtan aſettaman: Tahco
jocu händä eli heitä waſtan warjella id zens / coſca hän eli he/
Regemändin puoleſta jongun künni ottawat / miſtaſtan
Hengens.

XL.

General Profosſill ombi lupa annettu künni otta ja ſitca
caicti ne / iotca Sodan Artifilia eli yhteiſtä käſtä waſtan te=
lewät / eli muutoin ioſacufa Pahantegos nimmärretän ja
löytän / ehkä eij ſe olis hänelle käſtetty / Cuitengin olcan hä=
nelle ſe woima hänen wircaſ puoleſta.

XLI.

General Profosſi mahta kyllä otta künni ja rautoin eli
ſangiuren panna ſen ſhypen : waan eij hänen pidä yhtä kün
wairwaman eli rangaiſeman illman / Fäldi Sſwerſan tiedo=
ta ja tahdota / jos eij ſe hänelle cohta ſen wikapään päälle
jullifeſta ja Specialiter ennen käſtetty ole. F Re.

XLII.

Regementz Prophosser äge samma frÿheet och rätt niuta
vnder sitt Regemente/ och Fahne Prophosser vnder sijne
Fahner/ som *General* Prophossen vthi Lågret.

XLIII.

Hwad Wachtmästaren och andre slyke/ som någon befa-
lingi Lågret hafwe/ biude på sitt Embetes wagnar/ skal så
widt deras Call tillåter/ vthan gensagu effterkommit war-
da/ såsom om andre sagt är.

XLIV.

Alla almänne påbudh skole aff Trumpetare och Trumsla-
gare vthblåsas/ omslås och således förkunras/ hoo dem se-
dan bryter/ straffes effter dedh wite thet vppå satt är.

XLV.

Ingen Soldat skal hålla sigh för godh/ eller sigh wågra at
effterkomma hwad befalt warder/ til wårt bästa/ antingen
medh arbete widh Fästningarne/ vthi Lågret eller elliest i an-
nor måtto/ hwad thet och wara kan. Hwilken emot såda-
ne Påbud myntinerer och sigh offentligen medh moortwillig-
heet thet emoot sätter/ straffes til Lÿstwet.

XLVI.

Hwem Gronones Arbete försummar/ straffes til Frå-
håsten eller Järnen/ och åthe en tÿdh effter som saken är til/
Watn och Brödh.

XLVII.

Befåhlet skole driiwa Arbetet och flitigt tilsee at thet
behörlig foregång hafwa må; Gör dedh någon försumeli-
gic/

XLII.

Regement Profosfit mahtawat sama wapautta ja oiff-
utta nautita/heidän Regementeins alla/ja Sännickäin Pro-
phosfit heidän Sännikäins alla / cuin General Propfosfi
Leirisä.

XLIII.

Mitä Wachtmestari ja mewut sencaldaiset joilla jocu wir-
ga Leirisä ombikäskewät heidän wireansa puolest / pitäpi
nijn paliolda cuin heidän wireans myötä anda ilman estettä
tehtämän / njncuin muista on sanottu.

XLIV.

Caicki yhteiset käskeyt pitä Trummetarilda / ja Trum-
pslagareilda wlvos soitettaman / ymbärins lyötämän eli
tällä muoto ilmoitettaman / jaca ue sitten särke / rangaistan
sen syyn jälken / cuin sijtä on päälle pandu.

XLV.

Ej pidä yrifän Soldati izens hywäri lukeman eli kiel-
dämän tehdä / mitä meidän parharem käskeän / eli työtä te-
lemäst estellä Linnan alla / Leirisä / eli jollakin m. wolla ta-
wolla / mikä se ikänä olla taitais ? joca sencaldaista / käskey-
wasian mytinera / paha neuwoa pitä ja häneus julkisesta
wasitahacoisudesta sitä wastan asetta / rangaistan pois hän-
gellä.

XLVI.

Joca erumuu työn Laiscudesta unhoffa / rangaistan Dur-
herwoisella eli raudoilla / ja syöfän cappalen aica / sen perän
cuin asia ombi / wettä ja leipä.

XLVII.

Befhällit pitä työtä teettämän ja wisusti cadzoman / että
sewahwasti edes joutuis / jos jocu sen laiscasta telepi / njn

S q

ran

gic / då straffes effter som skadan är til / effter Krigz-
rättens Dom.

XLVIII.

Endoch Soldaterne skole lyda och *respectera* deras För-
män och Befähl / som sagt är / så skal doch sådan *respect* wörd-
ning och lydno alltid så wåra förstånden / at den sträcker sigh
til Vårt och Rikets gagn och bästa / och icke annars. Wille
någon binda något som kan komma Sj och Riket til skada /
förderff eller nadel / då stånde krigzmannen honom ingen lyd-
no / ehoo han och är högre eller lägre : Och thet någon dedh
gör / då stånde lyka straff wedh den thet bödh.

XLIX.

Ingen Öfwerste / Capitein / myckit mindre någon aff ün-
derbefähet skal binda och annoda sin Underhafwande Sol-
dat något trälachtigt släp til sitt eget bästa ; Gör dedh nå-
gon / då stånde thet til Krigzrättens Dom / hwad straff han
dår medh förtient hafwer / hwilket måste skärpas eller lin-
dras effter som skadan eller fahran / som anten R. M. s eller
Krigzfolket hafwe warit underkastade / är stor til. Men där
Capiteinen eller Öfwersten fordrade aff en eller flere sijne
Soldater någon handlangning / i Fält eller elliest / thet han v-
than stort beswår och släp wål kan göra / thet skal han på
befalning wåra skylt i / orwägerligen at vthrätta.

L.

Ingen gånge någon annan wågh vthur Lagret eller Stra-
den.

Den/ eller och tillbaka in igen/ och han genom Porten och ordi-
nari wägen/ widh Lüffstraff tilgörandes.

LI.

Ingen göre om Natten något Larm i Lågret eller skute
något Rödor aff i oträngde måhle/ hoo thet gör / straffes til
Lüffwet.

LII.

När omblåset/ omslaget eller nödcorfftig tilsagt warder
at wachten siettas skal/ hoo då wachten försummar/ straffes
til Tråhåsten/ Järnen eller Wain och Bröd/ som Saken
är til.

LIII.

Såfwer någon på Schiltwachten thet wari sigh wthi
Grenz Befästningar/ eller i Marken/ herchebuseras.

LIV.

Går någon ifrån Schiltwachten/ för än han aflöses / el-
ler dricker sigh på Schiltwachten så drucken / at han sin
tienst icke förrätta kan/ herchebuseras.

LV.

När omblåset eller slaget warder / då låte hwar och en
sigh strax finna hoos sin Fahna: Försummar thet någon/
straffes til Järn.

LVI.

När man vprycker/ då skole alle som Fahnan sworit haf-
wa/ wara sin Fahna föltachtige; Och ingen fördriste sigh
at blifwa tillbaka / och han Siwerheetens Loff och minne;
Blifwer någon tillbaka aff försummelse/ Straffes til Jär-
nen.

Steer

121.
Mutta Läpise Portin ja Ordinari tietä möden/hengellistä
rangastosta carwachaden.

LI.

Eij pida yhdengän tekemän yöllä jofakin capina Seirisa/
eli Ambuman yhtän byssyä ulgos/ ilman yhdetäcän hädä-
tä/joca sen teke rangaiſtan pois caulaldans.

LII.

Cosca ymbärins soitettu/ymbär lyöty eli cohculiſesta ty-
gö sanottu on/että wahti taicä wartiat pandaman pitä/jo-
ca silloin wahtin eli w ilkwomisen Laiscudesta unhotta/ran-
gaiſtan pruu Herwoisella/ raudoilla eli wedellä ja Leiwällä/
sen jälkin cuin asia ombi.

LIII.

Torkn eli maca jocu Skildewahiti s/ se olcan raja Lm-
noisa eli kedolla/hän Ammuttacan cuoliari.

LIV.

Mene jocu pois Skildewahiti ennen cuin hän päästetä
hän eli juo igens juorihin wachtiſ olles/nijn ettei hän pal-
welustans toimitta taida/cuoliari ammuttacan.

LV.

Cosca ymbäri lyödän eli soitetaan /nijn andacan igecu-
kin hänen s silloin cohcta Fännickäns tykänä löyettä/unhotta
jocu sen/rangaiſtan raudoilla.

LVI.

Cosca ylöſlycutan njin pitä caickein jofca Fännikän ala
wannoneet orwat/ seuraman heidän Fännickäns ? älkän
myös yrifän reh jefo ta aperin olla ilman E siwallan lu-
wat- ja tiedota/ombi jocu tacaperin / Laiscudesta / rangai-
ſtan raudoilla.

S iij

Tapa

LVII.

Steer thet aff Myteri/straffes til Luffwet / anthen thet
är en eller flere.

LVIII.

Rymmer någon vndan wår och Ruffens tienst / som
Striswin/Legder eller wårswader är / eller och wårer ifrån
sin Fahna/och den ickē til thet yttersta försvarar / så länge
hon kommer i sitt behåld igen/straffes til Luffwet.

LIX.

Hwar och en achte medh flit så i Fågande som elliest den
Plaz honom tilordnad är; Och ingen stryke framman för
annan/ eller blande sig bland troxen / eller sättie sig på
Wagnerne som effier ordningen bör och i wappen til wårns
reda tåga. Hos thet gör straffes som fahrligheten är til/
then dåraff förorsakas kunde/ hwilket Regemens råttē
wetta bör.

LX.

Rymmer någon i Marken ifrån sin flygande Fahna/
straffes til Luff och åhra/ Blifwer han sargat eller död at å
flygande Fothe/ ware saklös som thet gör.

LXI.

Hwilken Fahna Ryttare eller Regemente Knechtar kom-
mer medh Fienden til at drabba / och tager flychten förr än
the Sidwariorne ickē mera bruka kunne/stole stånda til rå-
ta för Marsten och öfwerste Krigsråttē.

LXII.

Sinnes skulden hoos Befåhlet/ wari åhrelöös och aff
Lågrede förjagat.

Sin-

LVII.

Tapahdu se Mytteryst eli elkiwaldaisud esta / rangaitan
pois hengeldä / joco heitä on xri eli usiambi.

LVIII.

Pakene jocu pois meidän ja Gruunun Pakwelluresta jo-
ca kirioitettu palkattu eli muvtoim saatu oi / eli myös ercane
hänen Jännitäsians / ja joca ei jummeisehen asti wasta /
niincawwan että hän tule jällens rauhan sian / rangaitan ja
otetan pois päiwildä.

LIX.

Jocaidzen tule wisun waarin otta / niin Foughates Pije-
kues cuin muvtoingin sista paicast cuin hänell määrätty on /
eikä cullkee edespain toisen eteen / eli Trofin secahan secot-
taman / eli asettaman izens ratasten päälle / joca Ordni-
gin jälken pitää aseisans siri paramari warieluxeri Fowga-
man eli cullkeman / Joca sen teke / rangaitan sen jälkin cuin
waara on swuri / joca sista olis tapahtua taitanut / Jonga
Regementin oik euden tietämän pitää

LX.

Pakene jocu kedolla hänen cullkewasta Jännitäsians / ran-
gaitan pois hängeldä ja cumialda. Jos hän haawoitetan
eli tapetan palenewaisien jallkain päällä / olcon sacotoim ja
sytöim se joca sen tekepi.

LXI.

Joca Jännickä Rytätarit eli Regimenti Rnibctä tule w-
hollisen cansa Sotimaan / ja pakene ennen cuin ei he Miec-
kojans sillen tarwita tainceet ? pitää Marstin ja ylimmäi-
sen Sodan oikuiden etehen tuleman ja wastaman.

LXII.

Jos syylöntän Beshälein eli Esimiesten tykönä / olcan cum-
niattomat ja Leirist cansa pois cartotetus.

I XIII.

Finnes skulden hoos Befåhlet och the gemene tillika / tå straffes Befåhlet som sagt år; Och aff the gemene hångias hwar tjonde effter Lotten/och the öfrige tiene vthan Fahna/och liggie vthan om Dwarteret/och göre Lågrede reent/ther thet oreent år / alt in til theß the medh Mannheet sin willo botat hafwe. Doch hwar någon/en eller flere ibland desse kunne in för Krigzrätten tee/at the ofskyldige åre för sine Personer/tå wari saklöse / och niute deras ofskyldigheet til goda.

LXIV.

Chos som först tager flychten/må saklöst ihjålslås; Och ther han vndkommer/deeles til en skålm och vthropes ofsentligen dårføre och wari fredlös.

LXV.

Stormas til någon Fåsining eller Skantz/ wijka the aff medh mindre the medh Fienden hafwe warit til mangels och brukat deras Sidwårior/eller blifwa aff Fienden nedkåstade/wari så om Befåhl som gemene Knechtar Lågsamma; doch skole Domare skatta Stormens mönjeligheet / och ther effter Domen skårpa och lindra.

LXVI.

Hwillek Fahna förloper'en Fåle Skantz/batterie, reduicte låde samina straff/medh mindre the tree Stormar vthståt hafwa/och ingen hielp fått/och tå dödznöd förhanden år.

Hwille

Jos syy löytän molemisa sekä Beshäleis että coko jon-
kos nijn rangastan Beshälic kuin sanottu on/ ja niistä yri-
kertaisista hirtetään joca kymmenes arwan jälkin/ ja net jäl-
kin jäänet palwelcan ilman Jännikät / ja maatean ulkona
Dwarterist/ ja tehkän Leirin puhtari/ cusa se Saastainen
on/ sihen asti että he jollakin miehudella heidän erhetyrens
parandanet owat. Waan jos jocu yri eli usiambi näidhen
kessellä taitawat sodan oikiuden edesä osotta/ että he heidän
Personans puolest owat ruhtettomat / nijn olcat syttö-
mät/ ja nautitcan heidän wigattomuttans hywärens.

LXIV.

Cuca itänens esin itzens pacohon anda/ mahdetan ilman
facota Cuoliari lyötä/ ja jos hän pois pääse / tehd en yhderi
Stelmiri/ ja ulgoshwutan juukisest/ sen saman edest/ ja olcon
rauhatoin.

LXV

Stormatan johongun Linnan eli Skanhin / pakenevat
he pois ennen kuin he wiholdisen cansa owat yhdesä olluet/
ja miecoillans heitans warielluet / eli wiholdiseida maahan
heitetyri tulluet/ olcon se Beshäleist nijn kuin yrikertaisista
Knichtest sama oikeus? Waan cuitengin Duomaritten
tule arwata Stormamisen tilan/ ja senjälten Duomion co-
witta ja liewittä.

LXVI.

Joca Jännikä pois juore eli pakene Jäldeffangista bat-
tariest/ reduicest/ kārskän saman rangasturen muutoin jos
he colme Stormingita ulos seisonet owat/ eikä yhdän apua
saanuet/ ja cospa cuoleman häätä käsits on.

G ij

Jocca

LXVII.

Hwiltka Fahnor och Regemente allmänt Myterij begynna/ skole straffas på samma sätt. Finnes vphoswet och Rotten til Myterij/ then straffes til Qyswet; och the honom Lydde och beplichtade/ straffes effter thet sätt som näst tilför ende sagt är.

LXVIII.

Hwiltka Fahnor och Regementen icke fore wele/ när man drabba eller storma skal/ och Redden til dem kommen är/ vthan stå stilla aff mootwillie/ eller skräck/ eller taga flykten/ stånde samma straff som förr sagt är.

LXIX.

Warder någon Fahna eller Regemente Fältflychtig/ så skole the Tree reesor effter annan/ Ser wekor emellan hw ar stämning/ til råtta *citeras*, och dem säker leigd gifwas til råtta och ifrån/ sin saak at förswara: Finnes de emoot Ledh och troheet handlat hafwa/ då skole de åhrelösa och til Skälmar dömas/ och billtoge läggias / hwad heller de tilstådes komma eller ej. Doch thet de sigh för rätten inställe/ skal dem Leiden obrotligen hållas / och de släppas vppå frjan footigen.

LXX.

Hwilken Fana eller Regemente inlåther sigh i tractat eller handel medh Fienden/ Sj/ Marsken/ eller den i Marskens frånwaro *commenderar*, owettandes och owilliandes; så straffes Befåhlet som skyldig är til Qyff/ åhra och godz/ och hån-

LXVII.

Jocca Fännikät ja Regimentit yhteisen myterin eli pa-
han neuwon alcawat / pitä rangaistaman samalla tavalla.
Löytähän se ioca alcu ja juuri myterihin on ollut / se Duomi-
tan pois caulalda / ja iocca häändä cwulit ja suosioit / ran-
gaistan sillä tavalla / niñcuin wähä ennen sanottu on.

LXVIII.

Jocca Fännikät ja Regimentit ei tahdo tuimast edes /
cosca yhtenkäynnän eli Stormaman pitä / ja wuoro heidän
tyköns tullut on / waan seisowat alallans wastahacoisudest
eli peliästyrest taicka palenewat / seisocan saman rangasto-
ren / cuin ennen sanottu on.

LXIX.

Jos jocu Fännikä eli Regimenti kedolla pakene / niñ pi-
tä heidän colme kerta yri toisens perän cwusi wäcö / joca
cudzumisen wälille / oikeuden etehen cicerattaman eli cudzut-
taman / ja heille annettaman julkinen lupaus suruttomast oi-
kutehen tulla ja palata / heidän asiatans edes wastaman /
löytän he walansa ja uscollisuttans wastan tehneri / niñ pitä
heidän cunniattomari ja Skelmixi Duomittaman / ja rau-
hattomari tehtämän / joco he edes tulewat eli ei / mutta jos
he oikeuden etehen tulewat / pitä se Lupaus willpittämäst pi-
dettämän / ja he rauhasa päästettämän menemän.

LXX.

Joca Fännikä eli Regimenti andapi hänens tractatijn
eli suosioide wiholdisen cansa? Meidän / Marstin eli sen
joca Marstin pois olles Commenderarina ombi / tietämätä
ja tahtomata / niñ rangaistan Besäli cuin wicapää on /
hengeld / cunniald ja tawarald poijes / ja hirtetän joca kym-

G iij

menes

Hängies hwar tyonde aff the gemene och the öfrige straffes
som förr är sagt.

LXXI.

Kan sigh någon vndleda / at icke hafwa warie medh dem
andre deelachtigh / vthan heller emoot sagt / wari saklös och
niute thet til gode / när någon förfordring medh Lågenheet
fkee kan.

LXXII.

Blifwe sådane en tagne / tå *procederas* emot dem såsom om
Fältflichtighe sagt är / och the skyldiges gods *Confisceres*.

LXXIII.

Swilken någon Fästning vpgifwer til Fienden / vthan
högste nödh / tå straffes *Gubernuren* och *Befähet* til Lufwet;
och the gemene tiåne vthan Fahna / och liggie vthan om
qwarteret / och göre all oreenligheet i Lågret / rent / in til des
the sijn Brotte medh någon manlig gärning botat hafwe.

LXXIV.

Zwinge gemene Krigzfolket *Gubernuren* at vpgifwa
Fästning / och thet kan dem öfvertygas / tå miste Lufwet alle
som något *Befähl* hafwe beklådt / och i samma twång *Con-*
senterat; Och aff the gemene tages hwar tyonde Man med
Lott vth / och hängies. Thesse effterfölltande fall äre til at
skatta vthi Fästningens vpgifwande: 1. Yterste hungers
nödh / at alt som een *Menniska* kan lefwa aff / är förtårdt. 2.
All Wårn förtagen / och ingen hielp meere at förmoda / och
at Fästningen likwål innan kort tijdh måste komma i Fien-
dens

menes niistä yri kertaisist/ ja ne jälkin jänehet rangaistan/
nyñcuin ennen sanottu on.

LXXI.

Taita jocu igens pois joehdatta / ettei hän ole nyiden cansa
ollut osallinen/ mutta paremin vastaan sanonut/ olcan syh-
teini ja nauttican sen hywärens / cosca jocu toimitus tilan
cautta tapahsua taita.

LXXII.

Josei sencaitaisita saawuteta/ nyñ procederatan ja teh-
dän heitä vastaan / nyñcuin kedolla pakenerwaisist sanottu
on/ ja nyiden wicapäiden calu confisceratan ja pois omiste-
tahan.

LXXIII.

Joca jongun Linnan anda wihoilistille ilman corkeinda
tusca/ nyñ rangaistan Guberneur ja Beshälit hengeldä/ ja
ne yri kertaiset palwelcat ilman Jännickästä / ja maatean ul-
cona Dwarterist/ ja puhdistacan caicki saastasudet Leirijä/
nyñ caurwan että he heidän nuhtens jollakin miehulisella
työlläcostecuri sawat eli parandawat.

LXXIV.

Wattawat nyhteinen Sotawäki Guberneurin ylöñ anda-
man Linna/ ja he taitan siihen sidotta/ nyñ mistatkan hen-
gens caicki jotea jonakin Beshälinä owat olluet / ja saman
waatimisen suosioinnehet/ ja niistä yri kertaisist otetaan joca
kymmenes mies arwalka ulgos/ ja hirtetan. Nämät jälkin
noutawaiset syhte owat tulttisteltawat / cosca Linna ylöñ-
annetan. 1. Ulimmäinen näliän hääd/ että caicki josta In-
himinen elä taita/ on ylös syöty. 2. Caicki wariellus pois
tullut ettei yhtän apua sillen taita toirwoa/ ja että Linna cui-
tengin wäñän ajan peräst pidäis inleman wihoillisen käsin/

dens händer medh alt folksens dödh och vndergång. These
 skall skal Marsken med sine Visittiare skoda/och där the san-
 ne äre/döme dem saklöse: hwar och icke/straffes som sagt är.

LXXV.

Hålle gemene Soldater samqvämmd och göre sambling
 vthan deras Capiteins wetskap och förordning/ så straffes
 the aff Befålet therhoos äre/til Lijfwet / och the gemene/
 som om Fästningens vpgifwande sagt är; Och the vthan an-
 seende/hwad heller the orsak hafwe hafte eller en. Icke skal
 heller någon Capitein lätteligen tilstadia någon sambling/
 medh mindre han sielff wil swara til saken.

LXXVI.

Kommer någon vthi träta medh annan/och ropar hielp
 anthen hoos sin *nation* eller andre/ straffes til Lijfwet/ och
 the som komma/straffes som för annat Myteri.

LXXVII.

Gifwer någon kumskap til Fienden/straffes til Lijfwet.

LXXVIII.

Håller någon språk med Fienden/vthan wårt eller Mar-
 skens i Marken eller Gubernemens i Fästningen befallning/
 straffes til Lijfwet.

LXXIX.

Wärler någon breff eller budh medh Fienden vthan wårt
 eller Marskens eller Gubernemens wetskap och willie/straf-
 fes til Lijfwet.

LXXX.

Vppenbarar någon Lösen äth Fienden eller någon annan/
 straffes til Lijfwet.

LXXXI.

Swär late sigh nöyia medh thet Swärter honom i Säg-
 redt

caifen wäden euoleman ja häwitöyren canfa. Nämät fyht pitä
Marffin ja hänen canfa iftujanf cadzoman/ ja jof ne totifet
öwät /duomitcan heidän wiattomari/ ja jof eij/ rangaiſta-
can nijnhuin ſanoftu on.

LXXV.

Pitäwät nyrikertaiſet Soldatit yhteyttä / ja telerwät co-
rouren ilman heidän Capteininſ tiedot ja käſtytä/ nijn ran-
gaiſtan ne Befäleiftä/ jotta ſiinä canfa olit pois hengeldä/
ja ne nyrikertaiſet/ nijnhuin Linnan ylen andamiſeſt ſanoftu
on/ ja ſe ilman eroitufia jof he owat ſhyppät ollet taicka eij/
Eij pidä myös yhdengän Capteinin keriwäſtä ſalliman jotta
kin cocouſta/ mwtoin jof hän iſe tachtö aſiahan waſtata.

LXXVI.

Tule jocu rytan toifen canfa ja huutapi apua taicka hä-
nen nationiſtanſ ja Naan miehidänſ eli muilda rangaiſtan
pois hengeldä. Ja ne cuin tulewat/ nijnhuin muuſtatin my-
teriſt/ eli pahat neuweſt.

LXXVII.

Anda jocu kunſſapin taicka tiedon wihamiehelle/ rangai-
ſtan pois hengeldänſ.

LXXVIII.

Pitä jocu canſapuhetta wihamiehen canfa/ ilman meidän
eli Marffin kedolla eli Guberneurin Linnaſa käſtytä / ran-
gaiſtan poiscaulaldanſa. LXXIX.

Lähettä jocu kiritöja eli Sanoja wihamiehille/ ilman Mei-
dän eli Marffin eli Guberneurin tiedota ja tachtöta / ran-
gaiſtan hengeldä pois. LXXX.

Ilmoitta jocu Sanamektrin wihamiehille/ eli jotta in muu-
ta/duomitcan pois hengeld. LXXXI.

Jocamen tyyrkän ſiſhen Qwarterin cuin hänell Leiris

3

eli

redt eller Stadh tilordnat warder. Hoo sigh thet emot sät-
ter/straffes som för annat Myteri.

LXXXII.

Rastar någon bort sin Wapn och Wäria / eller förlöper
den i Marcken/löpe gatuloppet och liggie vthom Vågredt/
görandes reent Vågredt örenligheet/ til desz han sin willo bo-
tar medh någon manlig gärning.

LXXXIII.

Ehoo som bortfällier eller bortpantar sine wärior/Wapn
eller Lodh/Krut/Hackor/Pickor/Stöflar och Spadar el-
ler annan Redskap/löpe gatuloppet förste och andre gången
och tredie resan straffas som för annat Tjuwertij. Hoo thet
och köper eller sigh tilpantar/han wari sigh Krigzman eller
Markatenter/eller någon annan/hafwe förgiort sine Pe-
ningar Wapnen och redskapen/så och löpe gatuloppet förste
och annan gången/och tredie gången straffes som en Tjuff.

LXXXIV.

Hwilkén som förderfwar eller sönderbryter sin Wapn
och wäria/eller och williandes förderfwar/Hackor/Pickor/
Spadar eller annan Redskap/eller och låter smida dem vp/
han skal åter bättra och betala dem/eller drages honom aff
i hans Löön/och åte där til Wain och Bröd til en tijdh som
saken är til effter Krigzrättens Doom/hwilkén måste skär-
pas eller lindras effter Tydsens lägenhet och andre omstän-
digheter.

LXXXV.

Hoo emot förbud något köper eller bortfål sedan om laget
är/

133.
eli Caupungis annetan/joca igens sita wastan asetta/rang-
gaistan nyncuin muustat in myterist eli pahast juonest.

LXXXII.

Heittä jocu pois hänen asensa eli Nieckans eli ylönan-
taicka cadotta sen ledolla/juostan cujajuorum (widjoilla pa-
hoim wichdoittuna) ja maatean ulkona Zeiristä /ja puhdistaa-
can Zeirin Caastaisudet /nyñ cautwan että hän hänen nuh-
tens jollakin miehulisella työllä cohditta eli ojenda.

LXXXIII.

Cuca ifänäns pois myyppi eli pandiri panepi hänen otan-
sa Nieckans /asens/ eli Luodi/ krunoti/ hachuja/ Pijettä ja
Lapion eli myyta calua/juostan juorum ennen nimitetyn en-
simmäisen ja toisen kerran/ colmannella kerrall rangaietan/
nyñcuin myystatin warcaudesta? Joca nyttä osta eli tygöns
pandiri otta/hän olcon Sotamies eli Xuan Myia eli jocu
muro/mistackan hänen rahans/aseta ja calutt/ja juostan en-
nen sanotun cuja juorum ensimmäisen ja toisen kerran / col-
mannella kerrall rangaietan/nyñcuin yxi wargas.

LXXXIV.

Joca ifänäns pahenda eli ricki taitta hänen otansa a-
sensa ja Nieckansa / eli myös tiettens pahenda hachuns/
Pijekins Lapions/ eli muta calua/taicka anda takoa jällens/
hänen pita ne sitten parandaman ja maraman/ eli hänen pal-
castans pois otettaman/ ja syötän pääälliseri wetta ja Zeipä
cappalen aica/sen perän cuin asia on/Sodan oikiuden duo-
mion iällin/joca pita cowitettaman eli Siervitettämän/ a-
jan tilan ja muitten asian haaram jällkehen.

LXXXV.

Joca kieldö wastan jotakin osta eli Myyppi siete cuin ym-

H ij

bäris

är/hafwe förwårdat den som sålde/sitt Godz; och then som
köpte/sine Peningar/och straffes ytterligare effter thet wite
som förbudet wedhängen.

LXXXVI.

Ingen lydnes hwarcken hemma eller i Fält ibland Krigz-
folket som til en Skålm dönder är/eller elliest för sin mis-
gärningsskuld hafwer warit vnder Starprättarens hån-
der.

LXXXVII.

Duslu. Inthet balliande tilstådes i Vågredt eller Befästningen.
Faller någon träta/den skal skillas åth aff Regemens rät-
ten: Hoo den andre vthmanar til balliande/tå stånde til rät-
tens Doom honom at entfylla eller fälla/effter som orsaken
är til. Tilståder och någon Capitein/Lutenampt/Fendrich
eller Corporal sine Vnderhafswande at ballia eller fächta/och
sådant icke affwår och hindrar / han skal därföre strax aff-
dancas ifrån sitt Embete och tiena på nytt för en gemen
Soldat; och där någon skade föllier/stående medh den brog-
lige til Rätta och sware til saken.

LXXXVIII.

Hoo som wåldtager någon Qwinta/och thet med beslös
och öfwerlyges/straffes til Lyfswet.

LXXXIX.

Inge Horor skole lydast i Vågredt/men wil någon hafwa
sijn Hustru medh sigh/thet stånde honom fritt. Finnes och
någon som itt oreenligt Leswerne fört hafwer/och täncker
den at behålla hoos sigh/tå ächte henne ordentligen.

Ingen

135.

bärins lyöty on / mistakkan se cuin myi hänen caluns / ja se
cuin osti hänen rahans / ja rangaistan päälliseri sen määrän
jälken / cuin sen tiellon cansa vchdistetty on.

LXXXVI.

Ey kärstetä yhtään cotona eli Feldisä Sota wäen kessellä/
ioca Skälmiri Duomittu on / eli mwtoin hänen pahain te-
coins tähden / on Böwelin eli jullman oijteuden tekien / kät-
ten alla ollut.

LXXXVII.

Ey kerstetä yhtään Miekain secoitusta eli Tappelusta Lei-
ris eli Linnasa? tule jocu rjyta / se pitä eroitettaman Nege-
mentin oikiudella / joca toista ulgos haastapi tappelaman
käden edestä / niyn olcan se Dikiuden Duomiolla händä edes-
wastata eli Sitoa / sen perän cuin asia on swuri. Salli myös
jocu Captein / Leutenampci / Fändricki eli Corporal heidän
allans olerwaisten käden edest tapella eli rjydellä / ja ey seneal-
daista kiellä eli estä / hänen pitä sentähden cohta wiralda
pois pandaman / ja palswelcan wastwdest yhden yrilertaisen
werost / ja jos jocu wahingo seurapi / seisocan sen wicapään
cansa oikeuden edesä / ja wastacahan asian.

LXXXVIII.

Joca wäkitwallal ottapi jongun Waimon ja sijhen syhyn
sidotan ja woitetan / rangaistan hengens cadottamahan.

LXXXIX.

Ey pidä yhtäkän portoa Leiris sallittaman / wan jos jocu
tahto pitä waimons hänen cansans / se olcon luallinen / löy-
tän mös jocu / joca riettaista elämän terta pitänyt on / ja a-
jattele händä tyhönäns pitäreus / niyn ottacan hänen awio-
rensä sädyllisestä.

XC.

Ingen Soldat fördrifte sig at sättia Eld på någon Stad eller By/i wänne Land med h willie/gör thet någon/straffes som annan *Incendarius*.

XCI.

Ingen Soldat sättie Eld på någon Stad eller By i Friende Land/med mindre thet blifwer honom befalt aff hans Befähl/anthen Ryttemästare eller Höfwidzman. Icke heller skal någon aff Befälet sådant *Commendera* vthan the hafwa befalning för sig aff oss eller Fältherren. Gör thet någon/tå stånde thet til Marskens dom/hwad hans brott är/och skaffes vthi Domen både skadan så ock thet hinder och affsaknad som Krigswäsendet/wäre eller Marskens uppsat taget hafwer/ så ock den fordeel och nytto Fienden therigenom hafwer bekommit; Och straffes så den brotliche til Liff/Vem/hächte eller böter/som saken är til.

XCII.

Ingen Soldat röfwe eller medh wäld tage något aff wäre Vnderfätare/anthen the *marchera* igenom Landet/eller och liggie i Besättningen/eller Lågrede/ widh Liffstraff tilgörandes.

XCIII.

Ingen göre gärning åå den som hafwer fått Wäre eller Marskens förswarelse breff/hwad heller han är wän eller Fiende/hoo thet gör straffes til Liffwet.

XCIX.

Hoo sin Wård eller hans Hion slår thet han blifwer för-
lagot

XC.

Eij pida yhdengän Soldatin rohkeneman sytyttä wakkiaat
jongun caupungin eli kylän päälle ystärwän maalla tiettens/
tele sen jocu/rangaistan niincuin jocu mwtu incendiarius.

XCI.

Eij pida yhdengän Soldatin wstalldaman sytyttä wal-
kiata yhdengän Caupungin eli kylän päälle wihollisen maal-
la/ilman ellei se hänelle kästetä hänen Besäliidäns taicka
Höfwidzmanniidh eli Kyttmestariida/eij mös pida jongun
Beshäleisä sencaldaista kästeman/mwtom ellei heill ole kä-
sty edessä Meildä taicka Feidcherralda. Tefe sen jocu niin
olcan se Marstin Duomiolla/mikä hänen syyns ombi/ja ar-
wattacan duomioja/sekä wabingo että se estett ja caipaus/
cuin Sodan meno / meidän eli Marstin edes ottamises/
ottanut ombi? Niin myös se tila ja hyödytös/cuin wiholli-
nen on sencautta saanut/ja rangaistan se wicapää pois hen-
geldäns eli fact on sen perän tuim asia on swuri.

XCII.

Eij pida yhdengän Soldatin Kyöstämän/eli jotakin wa-
kiriwallal ottaman/Meidän Alimaisildam/ joko he Marsse-
rawat taicka cullkewat ylige Maan / eli myös macawat/
wariellus paikois eli Leiris? rygöpannen rangaistos hen-
gellinen.

XCIII.

Eij pida yhdengän waiwämän eli jotakin tekemän sille
joca saanut on Meidän ja Marstin edes wastaus kirian/
oleon hän taicka ystärwä eli wi hamies /joca sen tekopi? Hen-
gi pois otetahan.

XCIV.

Joca hänen Taloins isändät eli hänen Perhettäns lö-

3 iii

fij

lagh / straffes förste och andra gången til Järn / Wan och
Brödh / och ware ogilt hwad han får för skada: Gifwer
han giort någon särdeles skada / så sware effter som gärnin-
gen är til.

XCV.

Ingen driste sigg at hindra dem som tilförning göre i Låg-
redt eller Staden / eller kaste theras godz aff / eller borttage
theras hästar / hoo sådant gör / straffes til Lifswet.

XCVI.

Hoo som röfwar eller stäl någon Bostap eller annat sliffe
i wänneland / eller aff dem som tilförning göra til Lågrede; el-
ler och tager i Fiende Land utan förloff / straffes som för an-
nat Rån och Tjuferij.

XCVII.

Gifwer Gud lyckan at Fienden blefwe slagen och u Marc-
ken / så skole alle fullföllia fienden / och ingen slå sigg på byrte
för än fienden är förjagat / och så långt skee kan / förfolgder.
Faller man fienden i Lågret / så skal en heller någon fördrista
sigg at begifwa sigg på byrte / förr än fienden är aldeles förja-
gat och aff Lågrede slagen; och så plundre hwar den deel aff
Lågret som honom tildelet warder / icke fördristandes sigg an-
then för at gifwa sigg på plundring / en heller fallandes i nå-
got annat Qwarter än honom tilordnat är. Slår sigg här
emot någon på byrte / förr än fienden är aldeles affslagen /
så må han saklös ihjälslås aff sin Offecerer, sialbroder eller
andre; Eller thet dedh icke skeer / och någon skada lijkwäl
ther

pi/johanga hän on pandw rangaisan ensimmäisen ja toisen
kerran ra doilla wedell ja Leirwällä / ja olcan hänen oma
syrnsä/ / s hänen iotakin wahingota tapahdu/mutta jos
hän on tehnyt jollaculla erinomaista wahingota/nijn wa-
sta.kan oman työn s jälken/nijn cuin sy on.

XCV.

Eij yhdengän pida rohkeneman estä niitä/iotca Leirihin
eli caupungin wilia tuowat? Eij mös hiedän caluans ulgos-
heittämän eli poisottaman heidän. Herwoisitans/ioca sencal-
daista tele/se on cadottanut hänen hengens.

XCVI.

Joca Ryöwä eli wargasta iongun naudan eli muwta
sencaldaista Kauhallisell Maalla / eli nyltä iotca wilia eli
iotakin tarwittapa wetäwät Leirihin/ eli otta wihamiehen
maalla ilman luwat/rangaisan nijn cuin mwustatin Ryö-
wärydest ja warcaudest.

XCVII.

Anda Jumal omnen että wihamies tule Ryödyr Sotake-
dolla/silloin pita caidein taca-ajaman wihollist/ja eij yhd en-
gän lyömän eli andaman igens Saalin ja calun jälkin / en-
nen cuin wihollinen pois ajettu on/nijn caurwas cuin taitan?
Jos wihollisen Leirin sisälle tullan/ eij silloin myös yhden-
gän pida andaman Saalin jälkin/ennen cuin wihollinen on
peräti pois-ajettu/ja Leirist ulgos lyöty/ja sitte Ryöstäkän
jocainen sen äsan Leirist/ioca hänelle annettu ja määrätty
on/Eij rohieten ruweta Ryöstämän/ eij myöskän sisällen
menemähän iongubun Toisen Dwarteryn/ cuin hänelle
määrätty on. Andä igens tätä wastan jocu Caalihin jäl-
kin/ennen cuin wihollinen on peräti pois lyöty/nijn hän pi-
tä il-

J

tä il-

ther aff föllier/ miste Liffwet. Föllier ingen skada/ liggie och
 thi Järn en Månad/ och ätthe Wain och Brödh/ och bytthe
 gifwes til Hospitalet. Plundrar någon i annat Swarter
 än honom warder tilordnat/ ware lagh samma.

XCVIII.

Får man någon Fästning eller Stad in medh Stormande
 hand/ så slåa sigh ingen på något bytthe/ förr än all Fästningens
 Wårn är intagen/ och besättningen eller Borgerskapet
 hafwer lagdt Wårnorne nid/ och Swarteren äre Soldaterne
 emellan vthdeelte. Gör någon här emot/ ware
 Lagsamma som näst tilförende sagt är.

XCIX.

Ingen Soldat beröfwe eller plundre någon Kyrcia och
 Hospital/ fast än Staden medh stormande hand intoges/
 medh mindre thet dem blifwer befalt/ eller och Besättningen
 eller Borgerskapet flyr ther in och göre skada eller Wårn
 där vthur/ Hoo thet gör/ straffes som för annat Rooff.

C.

Ingen skal må sättia Eld på någon Kyrcia / Hospital/
 Scholer, Swarn/ eller göre dem onyttige vthan thet särdeles
 blifwer befallat. Ly skal heller någon violera Präster/ vth-
 gammalt folk/ Swinnor/ Jungfrur eller Barn/ medh min-
 dre

eä ilman sacota cuoliari lyötämän/Hänen Befälildans/
 E simiehildens cumpañildans eli joldaculda toiseld/
 Eli jos eif se tapahdu/ja jocu wahingo sija seura/hän cadottacan hen-
 gens? Jollei mitään wahingota seura/maatcan raudoisa
 yhden cwucauden/ja Syhtän wettä ja Leipä/ ja saalis an-
 netan waiwaišten? Ryöstä jocu toises Dwarteris kuin hä-
 nell usärätty on/olcon sama Duomio.

XCVIII.

Jos jocu Linna eli Gaupungi sisälle saadan Stormin-
 gilla/Silloin eij yhdengän pida igens Saalin jälken anda-
 man ennen kuin caicki Linnan wariellus sisälle otettu on/wi-
 holliset eli caupungin asuaiset heidän Sota-asens pois la-
 skenuet owat/ja Dwarterie owat Soldatien kessenä jaetut.
 Teke jocu tätä wastan olcon sama Laki kuin lifin edhellä sa-
 noftu on.

XCIX.

Allän yrifän Soldati Ryöstäkö eli ryöstäkö jofacuta kire-
 ko eli hospitali/waicka Gaupungi Stormingin cansa sisälle
 otetan/muutoin tollei se heille ole käsketty/eli myös wiholli-
 set/Gaupungin asuaiset pakene sinne sisäll/ ja tekevät wa-
 hingota eli wariellust sija igellens/joca tämän teke rangai-
 stan nyneuin muron ryöwyden tähden.

C.

Eij yhdengän pida paneman walkiata/iongun kircon/
 waiwaišten huonen/Schoulun ja Nollun päälle/eli teke-
 män nulle wahingota taicka kellowottomari jollei se erinomai-
 festa tule käsketty. Eij mös yhdengän pidhä waiwaman
 Pappia? ylon wanhoia ihmisiä/wainioia/Neisyyitä eli
 Lapsia/muutoin jos eij jocu heistä rupe igens asetten cans

J ij

warie-

der någon aff dem sätter sig til Wårns widh straff tilgö-
randes effter Krigsrättens Doom.

CI.

Fånges något byte vthi en öfuerwunnen Stad eller Fäst-
ning/eller i ett Fiendligt Läger/där aff hörer öf til all Skytt
Krwet/Lodh och *Ammunition* som i förråd är/så ock alt thet
Proviand och *Vidualie* som i allmänne förwaring oc, Hws
finnes: Thet öfrige kommer Soldaterne til/och ther aff gif-
wes en tionde deel til the siuka Soldaters Hospital. Alle
Fångar skole öf först *presenteras* och i händer lefweras;
äre någre ther i bland *qualificerade* Personer/som wü begäre
til at behålla/för dem wele wü gifwa en redeligh *recompens*
effter som Fånges *Stat* och *Condition* kan wara; dem andre
måge the sielstwe behålla och *rantzonen* åchniuta: Doch så/
at ingen vthan wårt eller Marskens tilstånd *rantzoner*as,
widh Lyff straff tilgörandes.

CII.

Dricer sig någon drucken aff ööl eller Wijn/han finner
för sig i fiendens Läger/eller i någon Stad för än Fienden
är aldeles förjaget/eller Stadzens wapn nederlagde /den
må saklöst ihjälslås aff hwem honom öfwer komer på färsta
gärningen. Men ther han vndslipper och blifwer anlagat
och öfwertygat/och ther föllier skada aff/straffes til Lifwet:
Föllier ingen skada/straffes til Järn en Måna och åte watn
och Brödh.

CIII.

Alle ware plichtige at komma på Munstringen hwadh
dag

warieleman ja waſtan lromän Sen rangastoſten pääll/
cuin Sodan Dikeus ano.

CI.

Jos ſaadan jocu Saalis yhdes yliſen woitetus caupun-
gis eli Linnas eli yhdes wihollifen Leiris/ ſijtä pitä meidän
tuleman caicki Byſſye/ Skuttit/ Erwoti/ Luodit ja caicki Sota-
aſeet/ cuin ſijnä Löytähän/ niin myös caicki Proſwianti ja
ruoca calu/ cuin yhteisellä kätlys ja huones löytän/ mitä yliſe
on/ ſe tule Soldateille/ ja ſijtä annetan yri kymmenes oſa
niiden Sairasten Soldatein Hospitalihin. Caicki ſangit
myös pitä meille enſin edes tuotaman / ja haldun annetta-
man/ ja jos jocu niiden ſeas on Qualificerattu Persona/
jonga me tahdomme meille pitä ſen edeſt me tahdom anda
täydelliſen recompens eli Lunastoſten/ ſen jälkin cuin ſangin
meno ja wirta taita olla? Ne muwte machtawat he iſe pitä
ja ransonin nautita/ mutta cuitengin ettei yriſän pidä ilman
meidän eli Marſkin ſallimift Lunasteettaman eli pois-annet-
taman hengelliſen rangastoſten päälle.

CII.

Jos jocu juopi igens juorihin Olwest eli wijnast cuin
hän löytä wihollifen Leiriſä eli iofacufa Caupungis/ ennen
cuin wihollinē on peräti pois ajettu eli Caupungin kilpi ja o-
ta maahan lööty hän pitä ilman ſackot cuoliari löötämän/
jolda hän tule löötyri tuoreſta työſtä. Mutta jos hän pois
pääſepi/ ja tule päälle canneturi ja yliſe woiteturi / ja ſijtä
ſeura wahingo/ Rangaiſtan pois hengeldäns: Jollei yhtän
wahingota ſeura/ rangaiſtan yri ewcarwſi raudois ja ſhötän
wettä ja Leipä.

CIII.

Caicki olcan welcapäät tuleman Munſtringin jona päi-
wänä

J ij

Dag eller tima dem påbudet warder. Ingen Szwerste/Ryt
mästare eller Höfwidzmau wägre sig at låta munstra eller
besicktiga sitt Folk/ enär thet aff Munsterherrarne förord-
nat warder/. gör thet någon/ straffes som för annat Myte-
rij.

CIV.

Ingen Szwerste eller Capitein lähne vthi Munstringen
annars folk at fylla sin Redd; hoo thet gör/ ställes för frigg-
rätten och dömes thet til en Skålm/ sedan weckles Fahnan
tillsamman öfwer Huswudet på honom/ och drifwes aff Lå-
gret medh stocknechtar.

CV.

Låter sig någon leya/löpe gatuloppet första och annan
gången/ och tredie gången miste huswudet. Ther och någon
Capitein eller Officererbår wetskap at hans Soldat låter
sig leya/ eller styrcker honom thet til/ blifwe offentligen cas-
serat aff sitt Kall.

CVI.

Hwilken Rytare som lähnar annars Häst/Sadel/Pi-
stoler/Wapn eller Wäria och teer sig thet medh på Mun-
stringen; Hafwe förgiort Häst och Tug / Wapn och Wä-
ria/ och han förwäffses Lågret; och den som lånar/ ware min-
dre man/ och förwäffses i lilla mätto Lågret; Hwad som och
på sådant sätt förbrutet warder/ thet aff kommer halffpar-
ten Rytmästaren och halffparten Propghossen til.

wänä eli heikellä heille käsky annetan. Allkön yriskän Sswersti / Sswerstin Leutenampiti / Rytimestari eli höfwidzmanni kieldakö igens andamasi Mynstroita / ja ylöskirioitta eli: catzo hänen wäkens / cosca se Mynsterherroilda niyn määrätän ja aseetan? Teke sen jocu rangaitan niyncuin miwngin pahan salaisen neutwon tähden.

CIV.

Allkön yriskän Sswersti eli Capitein Iainnacko Mynstringise toiselle wätiä / hänen Fännickäns täytteri / joca sen teke / pitä edes tuotaman Godan Sikiuden etehen / ja Duomittaman sijnä yhderi Skälmiri / sitten coonkäritähän Fännickä hänen päänsä ylise / ja ajettahau pois Leirist Profosiein cansa.

CV.

Jos jocu igens anda palcatta juoscan wäen läpidze cwajajuorun / ensimmäisell ja toisell kerall ja colmannel eräll cadottakon pääns eli Hengens. Jos myös jocu Capitein eli Befälli saa tietä että hänen Soldatinsa anda igens palcatta / eli wahwista häändä siihen / hän pitä julkisest cassetaman ja pois pandaman hänen wirgastians.

CVI.

Joca Rytetäri Laiman ottapi Toisen herwoisen / Satulan / Bistolie / harniscat eli Sota-aseet / ja näyttä igens sen cansa Mynstringis / olcan hän cadottanut herwoisens ja calunsa / Harniscans ja Sota-afensa / ja hän ulgos-ajetan Leiristä; Ja se joca Laina / pitä tuttaman cunniatans wähemmäri ja pois-ajettaman samallmuoto Leiristä / ja mitä myös sillä tarwalla ricouxi enle / Sytä saapi puolen osa Rytimestari ja puolen Profossi hänellens.

J iij

Jos

CVII.

Förderfwar någon sin Häst medh willie/ menandes thet igenom at slippa heem/ eller blifwa affdancat / deles til en Skålm/ och misse Häst och Tug och förwises Lågret.

CVIII.

Alla Ryttare eller Soldater skole antagas och instrifwas i Kullan på een frij Munstring aff Munsterherrerne och icke aff Ryttmästaren eller Capiteinen. Hwar före eij heller någons Sålld eller Låhning skal angå förr än de Munstrade äre.

CIX.

Ingen Ryttare eller Soldat skal må förlofwas och ur tjensten/hwarcken aff Öfwersten/ Ryttmästaren eller Capiteinen/ myckit mindre någon aff Underbefåhlet: Behan e- hoo som på een frij Munstring antager år/ och hafwer gjort sin Eed/ han skal tjäna til des han åter på en Munstring aff Munsterherrerne frij sagd och affdancat warder. Och så skal dem Pas tilldelas aff Munsterherrerne och deras Öfwerste.

CX.

Begärer någon at blifwa affdancat / år han wårswad Soldat/thet stände honom fritt medan han i Borgläger ligger/så och när tåget ändat år. Ingen ware fritt at affdancat när Hårfård påbiudes/ myckit mindre när man emoot Sien den rycker.

CXI.

Begärer någon strifwen Knecht förlofning / så skole Munsterherrerne skåda hans orsaker/ och där de skålig sin-
nas

EVII.

Jos iocu turmele hänen herwoisens om all tahdollans/
 asatellen sillä tavall cotians Pääserwans/eli tulewans Fän-
 nikäst pois eroiteturi/se Duomitan yhder Skälmixi/ ja oll-
 can cadottanut herwoisens ja calims / ulgos ajettacan mös
 Leiristä

CVIII.

Gaicki Ryttärit eli Soldatit pitä sisälle otettaman ja ki-
 rioitettaman Fännikän kirian / yhden oikian Mynstringin
 päällä Mynstringi Herroilda/ ja eij Ryttmestarilda eli Ca-
 piteinilda/ mingä tahden eij myös kellengän palcka taika
 wirka pidä annettaman/ ennen kuin he Mynstringit owat.

CIX.

Eij yhdelläkän Ryttäriill eli Soldatill pidä lupa ulgos
 palweluxest annettaman/ Eikä Sswerstildh / Ryttmesta-
 rildh/ eli Capiteinildh palio wähelein jolda culda alamaisfeld
 Befälildä. Mutta jocainen kuin yhdes oijteas Mynstring-
 gis sisäll otettu on/ ja on tehnyt hänen walans / hänen pitä
 palweleman sihen asti/ kuin hän jällens Mynstringis/ myn-
 stringh Herroild wapaderi ja pois erotetetur tulepi ja sillo-
 in pitä heille Pasi annetaman Mynstring Herroild ja hei-
 dän Sswersteildäns.

CX.

Jos iocu pytä ikens wallallens ja Fännikäst wlos=erite-
 tyri/on hän pnytten Soldati/se olcon hänell wapa cosca hän
 Borgleisä makapi / nijn myös coscase Sotatie lopetettw
 ombi. Eij yhdelläkän ole lupa eli walda poiseroitra eli lupa
 anda/cosca Sotareisulle kästetän/palio wähelein cosca wi-
 hollista wastan mennän. CXI.

Alnopi iocu kirioitettu knihtti hänen Lupans / silloin pitä
 A Mun

nas / medh sice Das förlofwa honom. These äre the orsaker som gälla må : 1. När han Siuter och förslammad är / så at han ingen tienst meera kan vpephålla. 2. At han i tiugu åhr tiänt hafwer. 3. Eller varit på tiyo Fogh / och thet kan medh fullom wittnom betyga.

CXII.

Gifwer någon Sfwerste / Ryttmästare eller Capitein någon aff sijne Underhafwande Soldater förloff / annorlunda än nu är sagt / straffes såsom för annat Tiuswertij. Och den som förloff tager / hafwe förwärclat tree Månaders Gåld / och sittie i Järn en Månad widh Watn och Bröd.

CXIII.

Ingen Sfwerste / Ryttmästare eller Capitein gifwe någon Soldat heemloff / eller såndan vhr Lågredt / vthan Marskens eller General Commendeurens wetskap och tilstånd; Hoo thet gör / hafwe förwärclat tree Månaders Gåld / och sware til skadan som wij ther aff tage.

CXIV.

Ingen Ryttmästare eller Capitein drage vthur Lågret eller Besättningen at *solicitera* om sijn Löhn / Räst eller elliest vthan Marskens eller Guberneurens willie och tilstånd; Gör thet någon / hafwe förwärclat sijn Anfördring / och sätttes ifrån tiensten och Embetet / och förwyses Lågret.

CXV.

Ingen Ryttmästare eller Capitein förhålle sine Soldater

Munster-Herra cadzoman hänen syyns/ ja jos ne to imeli-
siri löytän/ passin cans hänelle pitä Lurwan andaman. Nä-
mat ovat ne syhyt jotca machta keltwata: 1. Costä hän Sai-
ras ja Kasaricko on/ niyn ettei hän yhtäkän palwvellust enä
woi ylös pitä. 2. Että hän cari kymmend ajastaica palwel-
lut on. 3. Eli ombi tehnyt kymmenen Sotarecke/ ja sen tai-
ta tähdellisellä todistorella wahwista.

CXII.

Andapi jocu Sfwersti/ Rytimestari eli Capiteini jollacul-
la Soldatill/ jotca heidän allans ovat/ Lurwan/ toisell tarwall
cuin nytt sanottu on/ rangaiстан niyncuin mroun warcauden
tähden/ ja se joca Lurwan otta/ olcan wailla colmen cwcauden
palka/ ja isucan raudois wedellä ja Leiwällä ychden cwcau-
den.

CXIII.

Ey mahda yrifän Sfwersti/ Rytimestari eli Capiteini
anda yhdelläkän Soldatille lupa cotians mennä/ eli lähettä-
män ulgos Leiristä / ilman Marstin eli General Commen-
deurin tiedot ja Sallimiseta joca sen teke/ hän on cadottanut
colmen cwcauden palkan/ ja wastaman pitä wahingon e-
dest cuim me sijtä saamme.

CXIV.

Ulkon yrifän Rytimestari eli Capitein Lähtekö ulgos Lei-
ristä eli olendapaicoisi wairwamahan hänen palkkans täch-
den/ Restins/ eli mru uoin/ ilman Marstin eli Guberneurin
tahto ja lupa. Teke sen jocu/ olcon turmellut hänen astiansa/
ja pois pandacan wurgast ja Palwelurest/ ja ulos ajettacan
Leiristä.

CXV.

Ey pidä yrifän Rytimestari eli Capiteini omistaman hä-

ter deras Sald eller Låhning/eller den i någor måtto affkorte;
te; Gör thet någen / och the klaga / stånde thesfore till rått
och sware såsom för annat Tiuswertij: Skeer oß therigenö
någon skada/ så at folket för hunger och nödh skuld anten fal-
la i slutdom/ gifwe vp Fästning eller Rytinere/sörlope/ etc.
Så skal han sware oß icke mindre än han een orsak och vphof
til all Olycka warit hade.

CXVI.

Hafwer någon Capitein / eller Rytmästare försträckt sitt
Folck/ och begärer wara betalt/ sådant skal skee medh Com-
missariens wetskap / och galden så affdragas / at war tjenst
lykwäl icke försummas .

CXVII.

Frånger nöden at låningarne icke aldeles kunne effter be-
stålningerne vthgå i råttan tith / så skole doch lykwäl alle
låta sig finna willige til war tjenst / allenast at the medh kost
til nödtorfften försorgde warda: Doch skal thet dem råster
vthi affrätningen goet gjort warda effter bestålningen.

CXVIII,

Thet är och enkannerligen aff nöden at rätt och rättwiso/
så wäl vnder krigzfolket som andre / vthan wäld och orden-
teligen skepas.

CXIX,

Konungen är Gudz Doom hafwande på Jorden; han
är högste Domaren så i Lågret som hemma.

CXX

Men effter mytit finnes som hans Domar orwärdige
kan

nen Soldatinsa palkka/eli sitä milläkän tarvalla wähen-
män. Tete sen jocu/ja he päälle walittawat/seisocon oikeu-
den edes/ja wastatcan niincuin muungin warcauden täh-
den. Tapahu meille sen cautta jotakin wahingota/nijn et-
tä wäki näliän ja hädän tähdän taicka tule tautihin / ylönan-
da jongun Linnan eli rupe petollisill juonil / ja pois-carla ?
nijn hänen pitä wastaman meille/etj toisin cuin se joca shypä
ja alcu caickehen wahingon on ollut.

CXVI.

Ombi jocu Capiteini eli Ryttimestari lainnannut hänen
wäelläns ja jällens ano maroa/se pitä tapahuman Com-
missariusten tiedost/ ja welca niijn marettaman ettei meidän
Palweluxem cuitengan tule estetyri.

CXVII.

Jos tarwe waati toisinans ettei palkat taida peräti Lai-
tojen jälkin ulos löydä oikiall ajall/nijn cuitengin caickein pi-
tä walmit oleman meidän palweluxem? ainoastans että
heitin ruan cansa/cohtuliseri tarperi edhes cadzoturi tule-
wat? niijn cuitengin pitä/se cuin heille maxamat iääpi lu-
gun Pascusa hywäri tehtämän asetoren jälkin.

CXVIII.

Se on myös erinomaisest tarpellinen/että Laki ja oikeus
niijn hywin Sotawäen seas cuin muidengin / ilman wäki-
wallat pidetähän/ja serjellisest wlos jagetahan.

CXIX.

Cunningas on Jumalan Duomion pitäjä Maan pääl-
lä/hän on ylimäinen Duomari / niijn Leirissä olldais cuin
cotona.

CXX.

Mutta että palion löytän jotca taitan arwata kelwotto-

kan stättas; ty bör så wäl i Lägeret som elliest Underdomare
 wara som frator århskullia och skårskoda / och bötha hwadh
 emot desse wåre Artiklar bruket warder.

CXXI.

Wij förordne fördenstknd wthi wårt Läger/ tvenne Rät-
 ter vnder och öfwer Rätten.

CXXII.

Vnder rätten består wthi Regemens Rätten vnderfoot-
 folket och Ryttare Rätten vnder Rytterijt.

CXXIII.

Wthi Regemens rätten skal Öfwersten wara *president*,
 eller och i hans stadh Öfwerste Leutenampten Hans Bis-
 sittare skole wthwällias aff heele Regimentet / N. 2. Capi-
 teiner / 2. Leutenampter / 2. Fendricher / 2. Oberbeanter / 2.
 Furerare / 2. Förare / så at talet är til 13. Personer med *pre-*
sidenten.

CXXIV.

Wthi Ryttare rätten skal Öfwersten för *Caualleried* wara
president, eller i hans stad Ryttmestare för wår liiff Fahna.
 Hans Bisittare skole wthwällias aff alle Ryttare Fahner
 N. 3. Ryttmästare / 3. Leutenampter / 3. Fendricher / 3. Cor-
 poraler så at talet är til 13. Personer medh *presidenten*.

CXXV.

Wthi Öfwerste rätten sitter Marsken såsom *president*. el-
 ler i hans frånwaru FältMarskalken. Marskens Bisit-
 tiare skole wara Fält Marskalken / Generalen aff Artilleriet,
 Fält Wachtmästaren / Generalen för *Caualleried*, Fält Qwar-
 ter,

mar hänen Duomita / Sentäden pitä nijn hywin Leirisa
cuin mwutoingin Allimmaisemat Duomari oleman / iot-
ca rydat eroittawat ja tuffiivat / ja sitten marettacan mitä
näitä meidin Articuluxi waстан ricotuxi tulepi.

CXXI.

Me asetamme sentähden meidän Leirisäm cachdet oikeu-
det Allimmaisena ja Ylimmäisen oikeuden.

CXXII.

Allammainen Dikeus seisopi Regemendin Dikeudes jal-
ca wäen alla ja herwois wäen Dikeus herwoiswäen alla.

CXXIII.

Regemendin oikeudesa pitä Sswerstin oleman praesiden-
tin ja Duomarin / eli hän en siasans ylimäisen Leutenamp-
tin / hänē tykōn isijans pitä uloswalittaman coco Regemē-
dist / nimittäin 2. Capteini. 2. Leutenampiti / 2. Fändricki /
2. Zerbiantia / 2. Förerarita / 2. Förärita / nijn että lukw
on 13 Personata praesidentin cansa

CXXIV.

Ryttäritten eli herwois wäen Dikeudes pitä Ryttärit-
ten eli herwoiswäen Sswerstin oleman praesidentin, eli hä-
nen siasansa meidän Luff-Fännikän Ryttimestarin / hänen
cansa isijans pitä ulgos walittaman cailista Ryttäri Fän-
niköist / nimittäin / Colme Ryttimestarit / 3. Leutenampiti /
3. Fündricki / 3. Corporali / nijn että lucuans on 13. Perso-
nat heitä / heidhän praesidentins cansa.

CXXV.

Ylimmäises Dikeudes isiw Marski / nijn cuin praesiden-
ti eli duomari / taicka hänen pois ollesans / Fäldt-Marskale-
ki / Marskin eli Fäldt-Herran cansa isiuat pitä oleman Fält-
Marskalkin / Generalin Artilleriest / Földwachmestarin /

termästaren/ Munsterherrerne/ så alle Sfwersterne/ eller i deras fränwaru Sfwerste Leutenampterne. Och desse alle skole wara tilstådes så offta Krigzråd hålles

CXXVI.

Medh deras Sätthen och Krigzrådet och Rättegång
skal denne Ordningen hållas / at *Præsidenten* sitter i Hög-
sätet ensam / sedan på de nedre sätthe Stolar på högra
sidon om honom / Sält Marskalken / Sält wachtermästaren /
På wänstra sidan / *Generalen* aff *Atterilliet*, *Generalen* aff
Carvalleriet, sedan hwar om annan effter denne Ordningen.
Sälte Quartermästaren / Munsterherrerne / Swersten för
wåre Hoffregemente. så Bplandz / Wästergöclandz / Små-
landz / Östergöclandz / Norlandz / Finlandz och Carelens
Regemente. Are äntå aff för^{ne} *ordinari* några *extra ordi-*
nem och walde och keeste / the skole intaga Säten näst för^{ne}
ordinari Regimenten. Ther uppå föllie Sfwersterne för
främmande / eller besällade Regimenten / hwar såsom han
länge tiänt haffwer.

CXXVII.

Alle thesse Domare så i öfre som vnder Rätten / skole gö
ra thesas Eed vnder baran Himmel / och swåria Gudh och
Sfwestföllande Eed. Jagh N. N. lofwar och swår widh
Gudh och hans H. Ewangelium / at iagh wil och skal ochi
alle Domar rätt göra / och döma effter Sweriges Lagh och
desse Krigz *Articlar* och mitt bästa Samwete / och thet en låta
för Frändsamja / Mågsamja / willie eller wenskap / myctie
mindre

Generalin Carwallariest / Fäldt Quartermestarin / Munsterherran / nijn caicki Sfrverstie / eli heidän pois ollesans ylimmäiset Leutenamptit / ja nämät caicki pitä oleman cogosa nijn usein kuin Sodan Dikeus pidetän.

CXXVI,

Heidän Istumisens cansa / cosca Sodan neuwo / Dikeut eli Laki pidetän / pitä tämä Laitos pidettämän että præsi-denti istupi ylimmäises istuinsias yrinäns / Sütte nyden muiden istumitten päällä / oikialla puolella hänen Situllans / Fäldt marskalkin / Fäldt wachtmestarin / wasemall puolell / Generalin Artilleriest generalin Carwallariest / sijtte iocainen toissens situn tämän aseturen iälkin : Fäldt quartermestari / Munsterherrat / Sfrversti meidän ylimmäisen Regemendin ylise / Senjälken Bplandin / Westergöthins Maan / Smålandin Maan / Sstergötin Maan Norlandin Maan / Suomen Maan ja Carelein Regemendin? Jos wielä sitte orwat ennen nimitettyist ordinariest mwotamat Extraordinem eli paidzi heidän wirkans ulgoswalitut ja asetetut / heidän pitä ottaman Lähimmäisen sian eli istuimen / ennen nimitettyen ja niden asetettuen Regementein iälken / Senjälken seura Sfrverstie wieran wäen eli pallcattuden Regemētein ylise / iocainen sen iälkin / kuin caurwan hän palswellut on.

CXXVII.

Caickein näiden Duomaritten / nijn ylimmäisemmäs kuin Allimmäisemmäsikin Diktudes / pitä tekemän heidän walans / palian Zaerwan alla / ja wannoman / Jumalalle ja meille tämän iälkin seurawaisen walan : Minä N. N. lupan ja wannon / Jumalan ja hänen Pyhän Ewangeliu-mins cautta / että minä tahdon ja minun pitä / caikkisa Duo-

£

miöisa

mindre för Reddhoga / Ålfwund och Jllwillja / eller och för mutor och gåfwer skuld. Ingen och den Saklösan göra som saker är / eller den saker som saklöser är / Så bedher jag migh Gudh til hielp til Lyff och Siäl / som jagh tetta troligen hålla skal.

CXXVIII.

Domare i öfwerste rätten skole göra deras Eed / försilägret slåås / och skal Marsken och hans Bisittiare samblas på den Ort Domstolen blifwer satt ochan för Marskens paulun och ther skal en först på wåra Wagnar hånda Eeden aff Marsken / sedan förestafwar Marsken Eeden åth sijna Bisittiare.

CXXIX.

Behi både under Rätterne skal *presidenten* göra Eed / och sedan medh hantagh hånda Eeden (hwilken offentligen så offta Rätte gånger hålles / vplåsas skal / aff sijne förordnade Bisittiare .

CXXX.

Behi öfwer Rätten skal wåra en Eedsworen *Secretarius* som flitigt hafwer vpsyn medh *prothocollet* at all ting wål *annoteras*; ställer och författar *Dommarne*. Rådslagen så och alle *Acter*, som i Fält medh alle *Belägringar* / *Slachningar* / *Skårmyklar* och annat slükt anteknar och *noterar* medh dagar / tuder och andre *Circumstantier*. Han skal och jämpte Marsken vnderskrifwa alle *Domar* och *Rådslagh*. Sedan skal han hafwa under sin hand 2. *Notarios* och skrifware som hålla

mioisa oikein tekemän ja Duomiheman Ruodzin Layn ja näiden Sotaarticulusten nijn mös minun parhan oman tundoni jälken? ja eij sijtä pois luopuman Sugun/Langou= den/Suomisen eli ysiätöyden/palio wähemin Pelgon /wi= han ja cateuden eli mös Lahian tähden/Eikä myös wiato= inda wikapääri tekemän/taila myös wicapäätä wiattoma= ri? Nijn otan minä todesta ja Rucoelen Jumalan minun aureni Sielun ja Ruumin puolest/että minä tämän uscollis= fest pitä tahdon.

CXXVIII.

Duomarit yleimmäises oikeudes pitä tekemän heidän walans cochta cuin Leiri asetetan/ ja pitä Marstin ja hä= nen cansaistujans coottaman/sijhen paickan johon Duomio istuin asetetan/Marstin Paulunan etehen/ ja siellä pitä en= sinyhden meidän puolestam ottaman walan Marstkilda/ Sijtte edessäluke Marsti walan hänen cansa istuittens e= dessa.

CXXIX.

MolemmisUlammaisiss oikeuris pitä tekemän præsidē= tin walans ja sitte käden Rupemisell ottaman walan (joka iulltisest nijn usem cuin oikeus pidhetän pitä ylesluettaman) hänen asetuлда cansa istuwildans.

CXXX,

Ulhäisemmäs Oikeudes pitä oleman yri wannotettw Secretarius ioca ahkerasti waarin pitä Protocollisi että caic= ki hywin ylöskiriotetahan? Laitta ja käsittä Duomioett/neu= wot ja caicki menot/joca myös Jäldisä caicki Slacheningit/ ymbärins-scansauret/ Skermyslit ja muita sencaidaisita ylöskirioitta ja Merkizze Päiwäden/aicaden ja muiden a= siain haarain cansa? Hänen pitä myös ynnä Marstin can= sa caickein Duomioitten ja Neuwoden ala kirioittaman? Hä=

L ij

nen

hålla *prothocollet* och skrifuva alltid reent; Så och hålla godh
registratur på alt thet som Marsken eller Rrigz rådet befäller
 eller och til dem skrifuves och anländer.

CXXXI.

Behi öfwer Rätten skal och wara vnder *presidentens* *Ue*
dno en Rättegångs *Webel* eller *Wachmästare*. Hans *Em*
bete skal wara *ess*ter *presidentens* befalning stamma til rät-
 ta alle dem som anklages och swara måste in för öffre Rät-
 ten.

CXXXII.

I lika *moto* skal och i alle vnder = eller *Regemens* rätter
 wara en *Eedsworen* *Rättegångs* *Skrifware* / så ock *Rät*
te gångs *Webel* eller *Wachmästare* / och deras *tiänst* och
Embete ware i den rätten / som om the förre Rätter sagd är.

CXXXIII.

Til öfwer Rättens *cognition* förhör och *Doom* höre alle
Crimina *Læse* *Majestatis*, *enfannerligen* thesse / 1. Om nå-
 gor gör försåt på oss såsom *Sweriges* *Kenning* / och wil oss
 dråpa medh *Ord* eller *gärningar*. 2. Om någon talar thet
 wår *Konglige* *högheet* och *goda* *ryckte* är förnår. 3. om nå-
 gon *hafwer* sigh föresat at förråda / *tracter*ar med *Fienden*
 der om / eller och medh *gärningen* förråder någon wår *Fäst*
ning / *Läger* eller wårt *krigzfolk* / eller *Stepsflotta* / eller nå-
 got annat *slækt* *Ös* och *Gronan* *macht* epå ligger; *E*åsom
 ock om någon *hafwer* thet *westkap* om / och thet icke *oppen*
 barar

nen pitää myös pitämän hänen kätens alla/cari Notariusta ja
kirioittajata jotka pitävät protocollin ja kirioittawat aina
puchtari ja selkiär? Nijn myös pitämän hyvän Registerin
caiken sen asian päälle/cuin Marsti eli Sodanneurvon an-
dajat käskewät/taicka myös kirioitetan ja tulewat heidän
tyhön.

CXXXI.

Ylemmäisemmäs Dikeudes pitää myös oleman præsidē-
tin civilisjuden alla nyhden oikeudes olewaisen webelin eli
Wachtmestarin? Hänen wirkans pitää oleman præidentin
käskyn jälkin asetta ja cubw? Dikiuden etehen/ne joidenga
päälle cannetan/ ja jotka wastaman pitää yllhäisemmän oi-
kiuden edes.

CXXXII.

Samalta muoto myös caickis alemmäisimmis eli Rege-
mentin Dikeuris pitää oleman / myös yri wannotettw
eli Duomion asioissa tarwittapa Skrifwari / nijn myös
webbeli eli Wachtmestari/ ja heidän wirkans pitää oleman si-
nä oikeudes/njncuin edellisist Dikiudē pitämisist sanottu on

CXXXIII.

Ylhäisemmän Dikiuden tiedon/tutkimisen la Duomion
ala tulewat caicki Crimina Læxæ Majestatis, erinomaisest
nämät. 1. Jos joku wain wahingota tehdärens/ meillen/
njncuin Kuodzin Cuningalle/ ja tachtopi meitä tappa/pu-
heilla eli töillä. 2. Jos joku puhupi sitä cuin Meidän Cu-
ningallist korkeutta ja hywä sanomat wastan on. 3. Jos jo-
cu on ajatellw pettärens? neuwoi pitää wihollisen cansa sijtä
famašt/ eli myös töiden cansa pettäpi/ jongun Linnan/Leirin
eli Meidän Sotawäkem taicka Haarisloramine eli iotaki r
mwusa fencaldaissta/ cuin Meidän ja Crownun waranda.

L ij

Nijn-

hatar. 4. Om någon hafwer Jeemligh *Correspondens* medh fienden. 5. Om någon förer afwogan Sköld emot oss och Fädernes landet. 6. Om någon gör gärning åå Riktsens Arffurste / gör försåat åå honom / eller talar om honom försmädelligen. 7. Om någon förgör eller trachtar at förgöra Marsken / eller någon annan aff *general Officererne* som han är lydno och wyrdning plichthigh / eller talar hånligen om dem.

CXXXIV.

Hijt hörer och alle the *faulter* som begås aff någon Menigheet anthen hela eller halfwa Regimenten eller Fahnor.

CXXXV.

Så och alle the Tråtor som sigh kunne vpspinna emellau *Officerare* och the ras Soldater / om vnder Rätten är *suspect*, anthen thesöre at the åre *interesserade* thet vthi *directe* eller *indirecte*, eller och elliest.

CXXXVI.

Blifwer någon *Officerer* eller swenske Adelsman anlagat til Lyff / Lem eller åhra / thet skal skee in för öffre Rätten.

CXXXVII.

Alle the *Civil* åhrenden som dömde åre aff vnder Rätten och öfwergå 500. Dalers wårde / bör komma in för öffre Rätten / såsom och den bör blifwa antagen som sigh råttlös klagar och bewijfer.

Nyñcuin myös jos iocu fencaldaista tietä ja eij sitä ilmoita.
 4. Jos iocu pita salaisia neuvoia wihollisen cansa. 5. Jos
 iocu Pettäwäisen kilwen canda meitä ja Isänmaata wa-
 stan. 6. Jos iocu teke iotakin paha työtä / Kytkin perindö-
 Jörstia eli Ruchtinasta vastaan? wäin händä vastaan eli pu-
 hupi hänest häpiällisestä. 7. Jos iocu surmapi eli ajattele
 surmata / Marstin eli jongun toisen ylimmäisist wircamie-
 hist / iolla hän on welcapää Erwulaisutt a ja cunniat teke-
 män / eli puhupi salaisesta heistä häpiätä.

CXXXIV.

Tähän tulewat myös caicki puutoxet iocca tehjän jolda-
 culda Ulimmäisista / eli coco eli puoli Regementilda eli Sän-
 niköilda.

CXXXV.

Nyñ myös caicki ne rydat cuin taitawat ylös-tulla Be-
 fälein ja heidän Soldateins wälill? jos alammainen oikeus
 epäwolos on eli Sentähde että he owat interesseratut ja wälti
 käynnet sitnä asiassa taicka cohdastrans / eli carwalluxill ja
 muilla fencalcaisilla menoilla.

CXXXVI.

Tule iocu Befäleist eli Ruodzin walldacunnan Adelsmies
 cannetur pois Hengeldans / Jäseneldh eli cumialdans / se
 pita tapahuman ylemmäisemmän Sikiuden edes.

CXXXVII.

Caicki ne Mailmalliset astiat cuin on Duomitut / alamai-
 seld Sikeudeld ja ylixen käewät 500. Dalarin hinnan / pita
 tuleman ylimmäisen Sikiuden etehen: Nyñcuin myös se pi-
 tä vastaan otettaman / ioca walitta ja sen wahwista / ettei hä-
 nell ole oikuttu tehty:

CXXXIII.

Alle andre Årenden som sigh elliest i thet gemene Lefwerre tildrage/the ware *Civil* eller *Criminal*, skole först komma för vnder Rätten och thet affdömas /och stånde hwad the säya/ medh mindre Lagwadt warder.

CXXXIX.

Vthi *Criminal* saker tilstådies intet wadh; doch skal Domen *presenteras* Marsken /och icke *exequeras*, för ån han thet befalt hafwer. När thet är skedt / skal ingen förändring i *Executionen* ta skee / medh mindre wij sielswe tilstådes äre / och of tåckes thet annorlunda *disponera*.

CXL.

Vthi öffre Rätten är *general* Prophoffen och hans Leutenant anlagare /och skal wår *Fiscal* *adsistera* honom; the skole wara förpligtade alle *faulter* som anthen i gemeen eller aff någon särdeles begåås at *observera*, alle the saker som til *Sfverrättens* *Cognition* höra / andraga och ordenteligen of föra; så ock sedan den skyldige låta *exequera*. Hwar och någon saak of angår /den skal wår *Fiscal* föra i Rätten och tilböriligen igenom driffwa.

CXLI.

Samma tienst /macht och myndigheet hafwer Regementz Prophoffen vthi vnder Rätten / och skal wara förpligtadt at föra alle the *faulter* i Rätten som Soldaterne *committere* och begå / särdeles emot thesse *Articlar*; och thet skal han effter föregången dom *exequera* of swer.

Alle

CXXXVIII.

Caicki mrvut asiat cuin mrvutoin siinä yhteisellä elämän juorus tapahtuvat? orvat ne civil taicka Criminal. pitä ensin tuleman Ulimaisen Dikeuden etehen / ja siellä Duomiturji tuleman / ja Duomion pitä wahwan oleman / jos eij se asia toisen Dikeuden ala lylätä weto-raham cautta.

CXXXIX.

Criminal asiois eij sallita yhtäkän wariellust / eli weto-rama cuitengin Duomio pitä ensist näytettämän Marskin edes eikä Exequerataman / ennen cuin hän sen käskenye on- cosca se on tapachtunut / nijn eij pidä yhtäkän muutosta Executios Sijtä tapachtuman mrvotoin / jos en me itse läsnä ole / ja meillen kelpa se toisella tavalla toimitta ja asetta.

CXL.

Ulemmäisemmäs Dikiudes myös General Profossi ja hänen Leutinampkins orvat päälle candajat / ja pitä meidän Fiscalin heillen oleman awullisen? heidän pitä caicki ne asiat / jotca eli yhteisest eli erinäns tehdän ylös kirioittaman / caicki ne asiat jotca ylimäisen Dikeuden Duomion ala tulewat? cocoman ja järiestäns edes tuoman / nijn mäs sijtte sen wicapään tuleman rangasteturji. Jos myös joku asia meidän puolem tulepi / Sen pitä meidän Fiscalin edest tuoman Dikiuden etehen / ja juri Sorweliast sen Lain edes toimittaman

CXLI.

Se sama wirca ja woima ombi Regementin Profossill alammaises Dikeudes / ja hänen pitä oleman wellcapään edes tuoman caicki fauttit ja syye Dikeuden etehen / joita Soldatit tekewät ja matcan saattawat erinomaisest näitä Sodan Articuluria vastaan / ja sijtte pitä hänen Latijn Duomion jälkin andaman rangasturen ylise läyhdä.

Rätt. Ord.
19.

Alle böter som affdömes vthi Krigzrätten skole skiffas vthi try/Sj / Målsäganden och Rätten; Theraff gifwe wij vår saak äth Befähet i så mätto/at Ryttmästaren niu- ter Säkören aff sine Bnderhafsvande Ryttare/Capiteinen aff sine Knechter/Sfversten aff sine Capiteiner eller Rytt- mästare/och Fältherren aff Sfversterne och general Office- rerne, medh mindre thet äre *Crimina lese Majestatis*, dem wij öf allena förbehålle. Och är thetta icke wijdare til för- ståendes än medan the i Fält/Besättningur eller på Arbe- te äre/hwad sigh des emellan tildrager så länge hwar hem- ma är/tå stånde så Krigzfolkedz brott til Laga ting/och böte lyfa medh andre Inbyggjare effter Landz Lagh.

När öffre Rätten hålles skal/tå skal thet vthi Lågret två Timar tilförende omblåsas och förkunnas; är saken *Crimi- nal*, och angår Lyff/Lem eller Ahra; Tå skal den hållas vnder baran Himmel; är thet een *Civil* saak/tå hålles Rätte- gången i Paulunet. Etee Rättegång offentlig vnder ba- ran Himmel/tå samblar sigh Krigzfolket på plazen ther Stolarne satte äre/och slå sigh i en ring ther omkring/ icke gifwandes sigh närmare Stolarne än förordnat är; Sedan träder Marsken allena medh sine *Assessores* två och två v- thur Paulunet/och hwar sätter sigh på sitt Rum; så *Secrete- raren* medh sine *Notarijs* widh ett Bord ther til förordnat. Ther effter börjar Propbossen sin klaga/och *procederas* se- dan

dan medh káran och genswar / til des Domarne áre nog-
samt vnderráttade/och *Sententien* skal fállas.

CXLIV.

Hálles Ráttegángen i Paulunet / tá skal ther i líka mátto
sáttias Scolar / och Bisittiare fóllia Mársten djt vchur sítte
Paulun.

CXLV.

Nár Domarne áre ens om *Sententien*, tá skal han *conci-
peras* aff *Secreteraren* och offentligen oplásas; och hvard ther
dómnes / thet stánde och ey átergánge / sásom Konungens
Dom / doch of *revisionen* altjyd förbehállen om saken den sá
líjda kan.

CXLVI.

Med Vnderráttén hállés líka *Process*, allenast at thet sker
in vchi thet *Regemens* qvarter ther Ráttegángen hállés.

CXLVII.

Vchi Sáthen / vnder Domarne / skal thet *observeras* at
Presidenten altjyd sítter frámst och allena / sedan hans *Bj-
sittiare* syra pá hvar síjda / och syra geent emoot honom / och
Secreteraren medh *Notarijs* mitt vchi wídh itt Bord / och
káranden och swaranden hvar pá sin síjda om Bordet.

CXLVIII.

Eá snare Domen ár affsagd / tá står *Presidenten* vp med
sine *Bisittiare* / och sá frámp saken ár affdómbd aff Már-
sten / och hon angár *Líff* eller *Lem* / tá befallés *Prophossen* /
den

den Pöydän tygö cuin heille asetettu on. Senjälkin rupepi Profosi päälle candaman/ ja procederatan sijttä wicapaään ja Rytawelien cansa/ niyncautwan cuin Duomari oikein asian ja syyn ymärttä/ ja sijtte pitä Duomio yllizesanottaman.

CXLIV.

Jos pidetän Oikeus paulunas / niyn pitä siellä samalla tavall istumet asetettaman/ ja cansaistujat Seurawat Marski sinne heidän paulunastans.

CXLV.

Cosca Duomareilla on yri Duomio / eli yhten sopitvat Duomioja/ niyn se pitä ylöskirioitettaman Secreterarild ja caikein crollen yllize luettaman ja mitä siinä Duomitän sen pitä seisoman/ niyncuun Cuningan Duomion/ ja etj taca-perin käymän/ mutta cuitengin yllizen cadzomisen itse meilem aina jättäden/ jos asia ja syh sen niyn sallia taita.

CXLVI.

Allammaises Oikeudes pidetän sama tapa ainoastans/ että se tapahdu sen Regementin Quarteris/ cusa oikeus pidetän.

CXLVII.

Istumisis/ Duomion pitämisis/ pitä tästä waari pidetämän/ että præsidenti aina istupi ylimmäisensä ja yrinäns. Senjälkin hänen cansa istuians neljä cullakin siwulla/ ja neljä cohdaastans händä wastan. Ja Secreterari/ Notariusten cansa heidän festelläns yhden pöydän tykönä/ ja päälle candaja ja wastaja cumbikin hänen puolellans/ pöydän siurus.

CXLVIII.

Niyn pian cuin Duomio on ulgos sanottu/ niyn nousse præsidenti ylös/ hänen cansa eli tykönä istuittens cansa/ ja niyn pian cuin asia on Duomittu Marskilda/ ja se waaranda

Den och strax på vndfängen *Strifftermål* och *Uslöfning* skal
 skee. Är hon och affdömd aff vnderätten/ så *presenteras*
 den äth *Marfken*/ när wij icke tilstådes äre; och gånge så eff-
 ter hans *cenfur* och *befalning*/ anthen til nåde eller *execution*.

CXLIX.

Ingen högh *Officerer*, *Sfwerste*/ *Ryttmästare* eller *Ca-
 pitein* bidie för någon som *Lagligen* dömder warder för nå-
 gon *sijn* misgärning eller brott emoot desse *Articular*; medh
 mindre han den broglike närskylder är/ så at thet hans na-
 turlige kärleek och blodband kan tilmåtas; Hoo elliest thet
 gör/ achtes lijka godh wedh den broglike / och blifwe ifrån
 sitt *Officio removerat*.

CL.

Allte the som för *Krigzmån* brukas/ skole til thesse *Articular*
 bundne wara/ dem at effterkomma/ och thet någon thet emoot
 bryter i *Fält*/ *Besättning*ar eller vthi *Arbetede* / ware desse
 för^{ne} straff vnderkastade vthan anseende/ hwad heller han
Inlänst eller *Bthlänst*/ *Adel* eller *Sadel* är; Och skal ingen
 här emoot anthen sine *privilegia*, *præminentz* eller någon
Rättigheet hafwa at *pretendera*, så länge han war *Löön* och
 såld för en *Krigzman* drager.

Thesse *Krigz Articular* hafwe wij således låtit sammandraga
 och wele at the skole hwarie *Månad* offentligen förelåsas
 vthi hwarie *Regemente* / på thet ingen någon *orvettenheet*
 må kunna förebåra.

Hengen eli jäsenen päälle / nijn käsketään Profossille / että sil-
lä duomitulle pitää cohta rippi ja Synnin päästö tapah-
man. Ja jos hän myös on duomittu Allamaiselta Dik-
deld / nijn edes tuottacan ja nähtettään se Marstin edes /
cosca en me itse läsnä ole / ja käykän sitte hänen Duomions
ja käskyns jälkeen? elickä armohon eli rangasturen ala.

CXLIX.

Ulkohon yrityän ylimmäisist Befäleist / Szwerssi / Rytt-
mestari eli Capteini rucoelco / jongun edest joca Laillifesta
duomituri tulepi / jongun pahan työn eli ricoren tähden näi-
tä Articulatory vastaan? mwtoin jos ei hän sen wicapan Lä-
himmäist Sucua ole / nijn että se hänelle luonollisella rakau-
della ja Sugun siteillä taitan tygö luetta. Joca mutoin sen
teke / se pidetään sen wicapan caltaisna / ja tulcan pois - pan-
nnri hänen wirgaldans.

CL.

Caicki Sotamiehet / iotca Sotamiehen edest ulkos käyvä
pitä näihin Articulatoryhin sidotut oleman? näitä caickia täht-
tämän ja jälkeen noutaman / ja cosca jocu näitä wastoin ric-
pi Kältisä / Linnoisa / Torjumasioilla eli työhä / se olcan näiden
ennen sanottuden rangastosten ala annettu / ilman yhtään
eroitusta ioco hän on sisäld Maan / eli ulco maalda? wapa-
mies eli jocu mwu / ja ei pida yhdengän näitä vastaan / hänen
wapaudellans / Personans eli wirkans corkeudell / eli iolla
culla Dikeudella tziens edes wastaman ja warteleman nijn-
caurwan kuin hän Meillä palkan ja maxon yhden Sotamie-
hen edest ylös Candapi. Nämät Sodan Articulatoryet olem-
me me andaneet tällä tavalla cocon wedettä / ja tahdom / että
ne pitää joca ewu causi jullisest ja illmeisest yles luettaman /

M iij

jocadi-

Wij wele förderstul och biude Strängeligen alle/ehoo the
 och äre/högge eller lägre/Officerer eller gemene Soldater/
 så och alle andre som komma i vårt Läger och ibland Krigz-
 folket/at the sig här effter råtta wedh förskrefne straff/och
 wår wrede och hämbd tilgörandes. Til wisso vnder wår
 Hand och Konungzlige Secret. Actum Lägredt wedh Elffz-
 nabben den 15. Julij Åhr 1621.

Gustavus Adolphus.

Gack åstadh : säger HERRen sielff / Jagh wil wara
 medh tidh? och emedan iagh hafwer sändt tigh / så skal tu
 Frija Israel / Och tu skal slå tina Fiender / såsom een
 Man/ etc. *Judic. 6. cap.*

Gudh hafwer ett Ord talat/ thet hafwer iagh offta hört
 at han är allena Mechtigh / Siunger Konungh Da-
 wid/ *Psal. 62.*

Enom Konung hielper intet hans stora Macht eller
 hoop/ Och Håstarnes stora starheet kan intet frälssa nå-
 gon/ etc. *Psal. 33.*

Sij/ Jagh hafwer upweckt een Hielta som hielpa skal/
 säger HERRen? Min hand uppehåller honom/ etc.
 Och Fienderna skole icke wara honom öfwermechtige.

Men

jocaidzes Regemendis ? Senpälle ettei yrickän jotacuta
 tietämättömydest tapachtunuen mahdais edes tuoda.
 Sentähden me tahdomme ja angarasta kästemme caickia/
 cutca jkänäns ne ovat ylimmäiset taicka alammaiseta/Besä-
 lit eli Allimaiset Soldatit/ nijn myös caicki mwut jotca mei-
 dän Leirihin ja Sotawäen secan eli juockohon tulawat/että
 he izens naiden jälkin ojentawat ja käyttäwät/ ennen sa-
 nottuja rangastoria/ ja meidän wihaam ja costoamme Peliä-
 ten ja carttaden. Tämän wahwistorexi täsä me meidän kä-
 tem panem / ja Cuningallisen Secretin tähän annam ala-
 paina. Tehen Leirisa Elffznabbis 15. Julij, Anno 1621.

Gustavus Adolphus.

Sächde matkahan : sano idze Herra? Minä tächdon ol-
 la sinun cansas ? ja että minä olen sinun lächdeettänyt/ nijn
 pitä sinun Israelin wapachtaman/ ja sinun pitä lyömän si-
 nun wihollisias/ nijn cuin ychden miehen/ cr. Judic. 6. cap.

Jumala on ychden sanan puhunut sen olen mine wsein
 cuullus? että hän on yrinäns wäkerwä? weisa Cuningas
 David/ Psalm. 26.

Eij Cuningasta auta hänen iso jouckons eli swri wäkens?
 ja Drihten suuri wäkerwys / eij wapachta taida
 ketän/ etc. Psalm. 33.

Cažo/ Minä olen ylös herättänyt ychden Sangarin jo-
 ca auttaman pitä/ sano Herra? Minun kätäni ylös pitä hä-
 nen/ etc. Ja wiholliset eij pidä woittaman händä. Mutta

M

jos

Men om hans Barn min Lagh öfvergifwa / så wil iagh
straffa them; Doch mina Nåd̄h wil iagh icke förhensful
wenda ifrån honom/ etc. Psalm. 89.

Han skal taga themna andra Lagen aff Prästenom Le-
ritomen/ och låta then Skrifwa vthi een Boof/ och
han skal thet vthi Låsa i alla sina Liffsdagar? på thet
han förlengia skal sina Dagar i sitt Regemente/ etc.
Deut. 17. cap.

Frögder nu ider aff HERRanom/ och warer glade i Rät-
ferdige? Berömer ider alle i Frome / och priffar honom
herliga/ etc. Psalm. 32. & 33.

Sij/ vthi themma Konungens Rijke elskar man thet som
Rätt är: Tu HERRe gifwer fromheet? Tu skaffar
Doom och Rätferdigheet i Jacob/ etc. Psalm. 99. &
2. Paralip. 19. cap.

Melior est certa pax:

Wapn och Wärior skal läggias bort/
Och trachtas effter Freden fort?
Men kan det icke annars wara/
Lyff och Godz skal Man ej spara.

E N D E.

jos hänen Lapsens minun käsnyti ylenandavai/nijn minä
tachdon heitä rangaista? waan minun Armojani en tach-
do minä sentechden pois käätä hänestä/ etc. Psalm. 89.

Hänen pitää ottaman tämän toisen Lain Papeilda Lewi-
tairda/ ja andacan sen kirioitta nyhten Kirian/ ja hänen pitää
sitä Lukeman caiken elinaijcans? sen päälle että hän mach-
dais pidendä itäns hänen Hallitoxressansa/ etc. Deut. 17. cap.

Riemastuttacat teitän Herrasa/ ja olleat iloiset the wan-
hurscat? kehucat teitän caikti te nuchdettomat / ja ylistäkäi
häändä carliasta/ etc. Psalm. 32. & 33.

Caß' / Tämän Guningan walldacunnas racastetahan
sitä kuin oijkeus on: Sinä HERRa annat willpittö-
myttä? sinä tuotat Duomion ja wanhurscauden Ja-
cobis/ etc. Psalm. 99. & 2. Paralip. 19. cap.

quam sperata victoria. Livius.

Killwet aseet pois Heittäkäm/
Rauhan cans rijdät peittäkäm?
Mutte' jos toisin ei taid' olla/
Eip' oll' häpe kedoll ruolla, Alciatus & Tucydid,

£ D P P B.

